

ADEVĂRUL

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — 4 cor.
Pe 1/2 de an — — — 2 „
Pe 1/4 de an — — — 1 „
Un număr 3 flori.

Pentru străinătate:
Pe un an — — — 6 cor.
Pentru America:
Pe un an — — — 2 dolari

ORGANUL PARTIDULUI SOCIALDEMOCRAT
DIN UNGARIA
APARE ÎN FIECARE DUMINECĂ

Redacția și Administrația:

BUDAPESTA, VIII, CONTI-UTCA 4.

Aci sunt a să trimită tot felul de scrisori, cereri și bani.
Tot aci să primesc anunțuri cu prețuri moderate.

Nașterea și sărbătoarea noastră.

... Și s'au împlinit spusese lui Isaia prorocul: Mântuitorul s'a născut... Sunetul sonor al clopotelor anunță lumea, că s'a născut cel care a scos din templu pe farisei și a suferit moarte pentru cei săraci. Iar dela altar preotul îmbrăcat în ornate aurite, cântă cu o piositate deosebită: *Mărire întru cei de sus... și pe pământ pace, între oameni bunăvoire*. Și poporul ametit de fumul tămăiei, orbit de negura credinței, ascultă, și se închină cu umilinta la auzul acestor vorbe neînțelese, neavând curajul și puterea de a se ridica la înălțimea ougetării, de unde ar putea vedea, că înzadar a venit și a suferit moarte Mântuitorul, răutatea celor mari și suferința celor mici nu s'a stărpit din lume, ele și azi înflorește și vor exista până atunci, plus când poporul singur nu se va mântui și singur nu-și va croi soarta...

„Pace pe pământ!” Dar domnia ea vreo dată în sufletele oamenilor? Sunt aproape două mii de ani, decând vechia sărbătoare a rein-

sădi umilinta și mulțumirea cu soarta în inimile nevoiașilor. Pacea ce o predică și a predicat-o biserica e o pace mormântală, e o pace unde puterici și tiranii pot lovi în popor fără de teamă și unde asupriții suferă cu resemnare toate durerile, negândindu-se la răzbunare. Și e bine, că nu s'a roușit bisericii să înfăptuiască această pace în trecut!

Dar pacea zilelor de azi? Războaiele din Balcani, cari au fost făcute în numele crucei, adevăratele ele care cântul de pace al bisericii? Și toate vărsările de sânge, toate suferințele sarașilor de azi, adevăratele ele oare bunăvoința între oameni? Nu! acestea nu sunt florile păcii, ci puternice răni sângerânde ale stărilor de azi. Și dacă biserica, pe cântul și azi despre pace și bunăvoință, s'a făcut cu gura vădită de a ne îndemna la umilinta, la mulțumire cu soarta și la neimpetivire.

Dar dacă în trecut n'a roușit în deplin acest îndemn, că atât mai puțin va afla, ascultare

nașterii celui din Vifleem. Și n'această vreme lungă, fost-a oare pace cândva? Existat-o oare bunăvoința între oameni vreodată? Nu! Ar fi să negăm istoria, dacă am admite presupunerea aceasta. Trecutul e o năluca sângeroasă, la care privind, ne cuprinde groaza. Suferințele groaznice ale servilor și iobagilor din trecut, nenumeratele războaie și sângele de om ce curgea părăe pretutindeni, numai de pace nu ne vorbesc. Nu! Zadarnice au fost toate cântecele dulci ale bisericii, în trecutul depărtat n'a fost pace, pentru-că nu putea să fie. Cât timp unii oameni au dreptul și putința de-a asupri pe alți semeni ai lor, atâta timp nu pacea, nu bunăvoința, ci dorul de răzbunare, dorul de ieșirea de sub jugul robiei, isvorește din sufletele oamenilor. Și trecutul, vremea veche e un lanț al luptelor duse de asupriți pentru libertate, pentru un trai mai omeneș. Să privim numai trecutul neamului nostru și vom vedea de câte suferințe aveau parte strămoșii noștri, și câte lupte sângeroase desnădăjduite, câte jrtfe au adus ei pentru a se scăpa de jugul iobăgiei! Revoluția lui Doja, la care au luat parte și românii, răscoala lui Horia, revolta din 1848 sunt toate martori puternici, cari arată, că „pacea între oameni” cântată în biserici n'a fost nici-odată — și e bine că n'a fost! Pentru-că biserica a părăsit de mult învătătura Evagheliei, care spune, că: „Al lui Dumnezeu este pământul cu tot belșugul lui”, care a fost dăruit tuturor oamenilor, comunității omenești. Biserica și în trecut se afla în serviciul stăpânitorilor, în serviciul acelor, cari contrar spusei evanghelice, au pus stăpânire pe pământ, făcând ca grosul poporului să suferă. Și dacă în trecut a predicat pace biserica, n'a făcut-o altfel, decât căutând a

moșteniri, poporului muncitor azi, mai mult ca ori-când a început a înțelege și vedea starea lui tristă. Poporul vede, că lumea capitalistă de azi, acărei apărare a luat-o biserica, lumea aceasta pentru el este vitreagă, lui nu i-se dă ca în schimbul muncii sale să poată avea îndestul o bucată de pâne, el este nevoit a se lipsi de toate bunătățile dezvoltării culturale.

Și nu se poate vorbi de pace acelu popor, care înțelege și care vede cum

sute de mii de prunci mor la sânul mamelor lor slăbite, cari nehrânindu-se nici ele de ajuns și mai fiind și ele nevoite să muncească peste puterile lor, nu au hrana destul de hrănitoare; care vede cum

milioane de muncitori se îmbolnăvesc și se prăpădesc prin munca stricăcioasă sănătății și din cauza lipsei unui nutremânt îndestulitor; ei văd cum

societatea capitalistă de azi dând unora tot dreptul la belșug, iar pe alții aruncându-i în mizerie și descurajare, pricinoueste îndemnul la beuturi spirituoase; cum

în societatea de azi, unde stăpânește concurența, în urma salariilor mici, muncitorii sunt siliți a trăi în locuințe nefăchepătoare și nesănătoase; cum

tot în urma concurenței libere a capitalismului, copii nevrăstnici sunt băgați și storși în fabrici și ateliere, unde li-se ruinează sănătatea trupească și sufletească; cum

în societatea capitalistă războaiele, barbarismul și vărsarea de sânge sunt lucruri trebuincioase și firești; cum

în societatea de azi capitalistii prin războaie caută să-și cucerească piețe, unde să poată duce marfa din țară, atunci când poporul aceluși țări suferă lipsuri și foamete; cum

în lumea de azi, pe urma producției anarchice, lipsa de lucru, criza economică se ivește la timpuri anumite, lăsând în urmă mizerie și păcate; cum

în societatea de azi tocmai atunci suferă poporul lipsa, nevoile și foamea cea mai mare, când alimentele și mijloacele de trai putrezesc prin magazine și hambare; și în fine nu se poate vorbi de pace, pentru-că poporul vede, cum

în țările de azi, ale căror cheltuieli sunt plătite mai mult de muncitori, prin dările indirecte, tocmai acești muncitori sunt lipsiți mai mult de egalitate și drepturi politice.

Poporul de azi nu scribează pacea, el suferă și să pregătește de — luptă.

Oăci pace doroste și poporul, pace vom și noi, dar o pace adevărată; o pace bazată pe îndestulirea tuturor. Inșă această pace dorită și voită de noi, nu e pe placul stăpânitorilor, ei ajutați de numeroși slujitori ce i au, se în-

lor, nimic nu vom ajunge. Deci să fie luptă!

Să fie luptă și lupta s'a început. Au trecut zece ani, decând primul număr din „Adevărul” a strabătut în mijlocul neamului românesc, spre a-i arăta acestui oprosit neam nevoile de cari suferă, spre a-l încuraja și îndemna la avânt contra asupriților lui. Au trecut zece ani decând primul număr din „Adevărul” a început lupta contra călăilor atotputernici, cari se folosesc de popor, îl storc, trăsesc din munca lui, îl înșală, îl asupresc, nu-i dau voie să se desvoalte, numai pentru ca belșugul vieții lor să fie asigurat. Au trecut zece ani, decând și poporul românesc din Ungaria, deșteptându-se și începând lupta contra tiranilor, s'a alăturat la mândra și înfricoșătoarea tabără a internaționalei, s'a alăturat la ceata în care s'au astrâns muncitorimea din lumea întreagă. Și au trecut zece ani, de când primul număr din „Adevărul” a început luminarea poporului, spunându-i, că acei naționaliști români, cari îi cerșese încrederea, nu sunt prietenii intereselor lui, că acești advocați și directori de bănci răvnesc numai la ciolan, la posturi și căpătuială. A spus-o „Adevărul” aceasta totdeauna, pentru-că stând pe baza stabilă a teoriei luptelor de clasă, a știut că directorii de bănci și toți ceilalți intelectuali, cari formează clasa supra-pusă în sânul neamului românesc, întocmai ca și la alte neamuri, ei numai interesele lor și-le servesc.

Și când a trecut mai bine de un deceniu de luptă fără preget, să ne oprim un moment în cale, și privind în jos spre locul de unde ne-am luat plecarea, să măsurăm cu privirea calea făcută și să stabilim rezultatele ajunse,

ca prin aceasta să ne întărim credința și nădejdea în venirea unei lumi mai fericite.

E adevărat, că în urma prigonirii stăpânitorilor și a puterilor noastre modeste, în decursul acestui deceniu nu am înaintat atât de mult, cât am fi dorit.

Dar am înaintat! Cu toate greutatele începutului, cu toate pedecile ce ni-s'au pus, azi muncitorii români organizați din Ungaria se află într'un număr destul de respectabil. Și „Adevărul“, care încontinuu a fost prigonit din partea procuraturii și hulit din partea celor puternici, iată-l azi că vi-se prezintă în haină de sărbătoare, mai puternic decât ori-când altădată. Acestea sunt rezultate, pe cari nimeni nu le poate nega, și cari ne îndreptătesc a spera, că viitorul păstrează pentru noi o menire înalțătoare.

Și în decursul acestui deceniu tovarășii noștri nu s'au lipsit nici de calvarul suferințelor și al pedepselor. Intre umezii pereți ai temnițelor și-au nimicit sănătatea, ca în urmă să moară moarte de martir, pentru cauza sfântă și dreaptă. Sunt o ceată întreagă, acei cari prin suferințele lor au dus mișcarea socialistă românească acolo, unde se află astăzi. Iar noi cei de azi o declarăm aici, că cu drag vom mai suferi, pentru că ne încălzește gândul de a duce muncitorimea română în spre mai bine.

Insă ca lupta noastră să aducă roade și mai bogate, ca „Adevărul“ să devină pentru noi o armă și mai puternică, este datorința fie-cărui muncitor român cu mințea curată, care înțelege menirea și însemnătatea luptei noastre, să lucreze pentru întărirea foii și pentru împuternicirea mișcării. Trebuie ca fie-care cetitor al „Adevărului“ să fie un apostol, care răspândind cuvântul adevărului printre tovarășii lui de muncă, va face ca ziua păcii, a dreptății și a libertății adevărat să înceapă cât mai curând!

Înainte!

O singură dreptate este: toți suntem ființe umane și nimeni n'are dreptul să stăpânească asupra altuia.

*

Foile burghezo-naționaliste caută să și câștige abonenți prin acoperirea adevărului, iar noi prin descoperirea lui.

FOIȚA

Ploaie de aur.

— Poveste. —

A fost odată în Țara Norocului un om, care se numea Petru și care era foarte bogat. Avea bani, încât nu știa unde să-i așeze: podul căsii și al șurei îi erau pline de aur. Dar cu toate că era bogat, avea și o inimă bună, și tare se întrista când vedea, că cei mai mulți oameni trăiesc în mizerie și săracie.

Și când asemenea viața sa cu a oamenilor acestora, când se gândea la bunurile ce le avea el în cămară, la hainele lui cu cari se îmbrăca bine, la palatul frumos în care locuia, la petrecerile și la toate dulceturile de cari avea parte, și prin cari atât de fericit își trăia viața, — atunci ofta adine, din coșul pieptului și doria, ca fiecare om să aibă parte de un trai cum e al lui.

Pentru că Petru avea inimă mai bună, decât oricare compatriot al său; și doar e lucru știut, că în Țara Norocului toți oamenii bogați sunt buni și milostivi. Ei toți iubeau pe cei săraci, și zile întregi nu se gândeau la altceva, decât cum ar putea să-i ajute și cum să-i facă mai fericiți. Dar inima lui Petru era mai miloasă decât a tuturor.

Petru adeseori sta și să gândească la săraci și la bogați. Atâta timp și cu atâta patimă cugeta

Socialismul și libertatea națională.

Adversarii socialismului, dușmanii clasei muncitoare, ai poporului, răspândesc pretutindeni minciuni, cu scopul de-a duce lumea în eroare; că astfel poporul să ne privească cu neîncredere, să stea mereu departe de noi, și să nu afle despre ideile mântuitoare ale socialismului. Naționaliștii noștri prin foi și prin grai viu caută a ne ponegri în fața poporului, numindu-ne de renegați, prin faptul că n'am ținea la lege și neam. Ba ni-se aruncă și titluri de trădători de patrie, fără ca toate aceste învinuiri să aibă vre-un temei.

Aici să arătăm câteva fapte vorbitoare, cari vor arăta îndeajuns: de care parte să află trădătorii, mișei și renegații, — la noi socialiștii, sau în tabăra patrioților și naționaliștilor împănați. În primul rând este de observat, că singur partidul socialist e acela, care luptă pentru libertatea națională a tuturor neamurilor din lume. În programele tuturor partidelor socialiste se cere libertatea popoarelor, pentru a se desvolta în limba lor maternă și nefiind stingheriți de nimeni. Dar socialiștii nu se mărginesc la luarea acestor postulate naționale, în programele lor, ci prin luptă bărbătească în multe țări, au ajuns de-au cucerit unele reforme cu adevărat democratice și umanitare. Astfel în Belgia partidul socialdemocrat a dus o luptă de ani de zile, în parlament și pela adunări, pentru a se respecta limba ambelor popoare conlocuitoare. În Belgia sunt peste șapte milioane de locuitori, dintre cari jumătate vorbesc limba franceză, iar cealaltă jumătate limba germană. Limbă oficială de stat era cea franceză (cum este azi cea maghiară) și bine că s'au împănat din popl

neconoscând limba statului, era vecinic nedreptățită. Iar în urma luptei duse de socialiștii belgieni, înainte cu doi ani, s'a făcut o lege, prin care se recunoaște dreptul egal al celor două națiuni, numindu-se ambele limbi de oficiale, așa că azi atât în parlamentul belgian, cât și la judecătorii, autorități se vorbesc cele două limbi ale poporului. Este de notat, că clasa domnilor belgieni era contra

el asupra lucrurilor, că în urmă l-a apucat o strașnică durere de cap, care apoi numai cu greu i-a trecut. Dar Petru era omul faptelor, unde pleca ajungea, ce începea isprăvea, ori mai multe nu erau... Astfel zadarnic îl chinuia durerea de cap, el într'una se gândea la săraci, și le dorea tot binele.

Într'o noapte, când dormea în patu-i moale, cu așternuturi de mătasă, a visat Petru, că s'au deschis baerile cerului și a început a cădea pe pământ o ploaie de aur. Și aurul suna frumos și înduioșător, încât Petru zicea în vis, că sunetul acesta e cântecul cel mai dulce, ce l-a auzit vreodată. Galbenii de zece și de douăzeci, cădeau cu o repezeală uimitoare, astfel, că pe străzile din Țara Norocului în scurtă vreme, aurul galbin și selipitor ajunse până la genunchi...

Visul acesta foarte mult l-a abătut pe Petru, și a doua zi, când i-a venit în minte visul, din nou suspina și cu durere se gândea, că ce bine ar fi, dacă într'adevăr ar ploua odată ploaie de aur. Că doar prin asta toți oamenii ar putea face rost de bani, din cari apoi fieștecare ar putea trăi bine și fericit, întocmai ca și el.

— Ah! cât de mult doresc, să p'ouă ploaie de aur o zi întreagă — exclama Petru.

Și în noaptea următoare s'a întâmplat un lucru ciudat. Bagseamă atât de mult doria Petru ploaia de aur, încât și zeii s'au înduplecat și i-au împlinit dorința. Într'adevăr a început să ploaie aur, întocmai cum a visat Petru.

acestei legi, pentru că mulți dintre ei se frânțuziseră cu totul, cum sunt mulți patrioți români maghiarizați.

În Bucovina sunt mai bine de 300 mii de români. Acolo sunt aleși în cercurile românești cinci deputați români, de mai bine de 25 ani într'una. Acești deputați, când se află înaintea poporului, se dau de mari naționaliști și se mândresc, că sunt români și mari patrioți, dar într'adevăr nu sunt decât niște slugoi ai guvernanților din Viena. Cu toții sunt membrii partidului creștin-social și dacă fac ceva, asta e că fac servicii pe întrecute reacționarilor austriaci. Pentru titluri de baroni, decorații și pentru alte bunuri, acești neoameni tradează interesele poporului. Dar iată că s'a găsit un socialist internațional (adecă unul fără lege și patrie), în persoana tovarășului George Grigorovici, care înainte cu vreo doi ani a cerut în parlamentul din Viena, ca limba poporului român să fie respectată. A mai cerut ca muncitorii și funcționarii români, cari se află în serviciul statului, să fie lăsați a-și ținea sărbătorile românești, să nu mai fie siliți a ținea sărbătorile catolice. Ba mai mult, a făcut și o interpelație în parlamentul austriac în limba românească, ceia-ce n'au făcut-o naționaliștii români niciodată. Tot un socialist a mai cerut, ca taxele poștale în circulația cu România să fie scăzute pentru scrisorile și cărțile românești, ca astfel să se ajute înaintarea culturală a poporului. Iar când guvernul austriac a oprit pe naționalistul și demagogul din România, pe Nicolae Iorga, de a ținea o conferință în Cernăuți, atunci în loc ca deputații naționaliști să-și fi ridicat cuvântul contra mișeliei guvernului, tovarășul Grigorovici a fost acela care fiind sprijinit de toți deputații socialiști a protestat contra faptului nelegiuit al guvernului, să se scurteze în decursul anului

Iar acum, în urma războiului balcanic, mai avem un act de mare însemnătate. Anume e vorba de ținuta partidului socialdemocrat din România față de ocuparea și anectarea pământului bulgăresc de către guvernul român. Să știe cum socialiștii din România și din alte țări au protestat energic împotriva războiului, dar cum nu l-au putut împiedeca, România în cele din urmă a răpit Bulgariei cadrilaterul,

Ce mai bucurie era pe oamenii săraci, când sculându-se de dimineată (căci oamenii săraci în tot locul se scoală mai de timpuriu ca bogații) văzură bănetul pe pământ. Au eșit afară eu mic, eu mare, și strângeau la aur de se prăpădeau, așa că atunci, când și Petru și-a deschis cinstitele-i pleoape, n'a mai rămas pe afară nici un singur galbin de zece.

Ce bine era acum! Toți oamenii din Țara Norocului au devenit bogați, toți aveau aur în belșug și toți puteau fi fericiți.

Dar să povestesc și urmarea și să vă spun ce a fost dat să pătască bietul Petru în dimineata următoare.

Când s'a trezit, cam pe la nouă ciasuri, vede că i casa părăsită. Servitorii nu erau nicăiri, iar nevasta îi spuse, că toți au plecat din serviciu.

— Unde în zmei s'au mai dus? — zicea Petru nedumerit.

Merse prin grajduri și într'una striga: Mihai! Mihai! Dar Mihai nu era și nu răspundea. În urmă dorind să afle cauza lucrurilor, iute sări pe un cal și se porni înspre sat. Aici părea că e Duminecă. Prăvăliile toate închise și străzile părăsite. Petru se scărpana la ceafă.

— Sunt treaz, ori visez? — se întreba el. Tocmai atunci i-se păru, că aude pe jos un sunet neobișnuit și observă, că calul său și-a perdut potcoava. Nu departe de locul unde se afla el, era și prăvălia faurului. Iși conduse calul acolo și începu să bată energie în ușa zăvorâtă. Nu peste mult se deschise o fereastră, în care apăru capul faurului.

cu peste 300 mii de locuitori, cari nu sunt români. Acești bulgari acum sunt amenințați cu desnaționalizare. Guvernul român le-a luat școlile bulgărești și le-a transformat în școli românești, iar averea, pământurile acestor școli au fost confiscate de stat. Și acest popor nedreptățit nu are alt sprijin și alt apărător, decât pe partidul socialdemocrat român, care luptă cu energie pentru libertatea națională a tuturor neamurilor din țară.

Și tot partidul socialdemocrat va face ca și poporul român din Ungaria să devină un factor hotărâtor, să nu mai fie nedreptățit, asuprit, și să se scape de acei naționaliști, cari îi tradează interesele. Deci este datorința noastră a tuturor românilor, de-a intra sub steagul falnic al socialdemocrației. Astfel vom face prin puterile noastre, ca poporul român să primească drepturi egale cu maghiarii. Vom cuceri și noi, ca popor, absoluta libertate culturală, vom ajunge, ca în școlile populare românești să se învețe numai românește. Autoritățile și judecătorii să fie în limba popului, iar votul universal să devie o realitate.

Căci toate astea nu le putem aștepta nici dela guvernele șoviniste maghiare, nici dela naționaliștii cu panglici, cari se sărută cu guvernul, ei se vor câștiga prin lupta aprigă și fără de preget a partidului nostru.

Scăparea e prin noi înșine! I. Crețu.

In locul urelor acelora naționale ce ne sunt inspirate sub firma „naționalismului”; în locul gloriei de neigasi — în războaiele cari ne sunt descrise, din copilărie în culori minunate, — trebuie dimpotrivă, să privim cu groază și cu dispreț toate carierele acestea: militare, diplomatice, politice, cari servesc să dezbine pe oameni; ar trebui să considerăm ca un semn sigur de cultură sălbatică împătărea oamenilor în State politice, diversitatea codurilor și a granițelor; ar trebui să ne spunem că uol, derea fără motiv a străinilor, a unor oameni cari ne sunt necunoscuți, e cea mai groaznică mișelie, de care poate fi capabil numai un om rătăcit și degradat, căzut în cea de pe urma treaptă a bestialității.

L. Tolstol.

Cum să jublăm ?

Mulțumită puterei, vanjosiei și voinței tovarășilor noștri, am ajuns, ca azi să serbăm jubileul de un deceniu dela apariția „Adevărului” și dela începutul mișcării socialiste în mijlocul românilor din Ungaria.

Faptul, că am ajuns această zi de mărire, e dovadă puternică, că poporul român, sărac și lipsit ne-a înțeles cuvântul și voința, s'a convins de dreptatea luptei noastre, care este și a lui luptă contra apăsătorilor, și sprijinindu ne cu obolul lui, a dus mișcarea noastră spre ridicare.

Dar dacă am numit ziua de azi zi de sărbătoare, zi când cu toții să ne bucurăm de rezultatele ajunse, nu înseamnă că această zi de înălțare să o petrecem în lenevire, ci din contră, chiar azi avem datorința încreită, ca arătând fraților noștri neștiutori starea în care se află ei, să-îmbărbătăm și să-îcucerim pentru lupta noastră.

Numărul jubilar din „Adevărul”, așa cum se prezintă, e un mijloc potrivit pentru agitație și propagandă. Să ne folosim de acest mijloc, și în decursul sărbătorilor de Crăciun, să câștigăm cât mai mulți abonați pentru foaie.

Să nu uităm, că cu cât va fi mai mare tabăra celor cari citesc „Adevărul”, cu atât și foaia va fi mai puternică, mai bună și mai corăspunzătoare.

Glasul „Adevărului” e glasul nostru, muncitorilor nedreptățiti. Și cu cât vă veți aștrâna — mai mulți în jurul „Adevărului”, cu atât și acest glas va fi mai energic, va răsună mai depar.

Deci să știm cu toții, că numai așa vom serba într'adevăr jubileul, dacă mânați de o dorință fierbinte, vom lucra pentru întărirea foii și a mișcării.

CRONICA.

IN ȚARĂ.

„Tradare de patrie”.

De câteva zile se află înaintea tribunalului din Maramureș aproape două sute de țărani ruteni, cari sunt învinuți cu agitație, revoltă, ba chiar și cu tradare de patrie. În primul moment nu poți înțelege, că acești oameni, cari nici nu știu ce păcate mai e și patria, cum au putut să o tradeze. Poporul rutean este cel mai incult popor din țară, dintre o sută de inși abia câte doi știu scrie și ceti — și acest popor e învinuit, că prin cărți, foi și tipărituri au făcut agitație contra statului maghiar.

Iar întreaga vină ce li-se aduce, tradarea de patrie constă din aceea, că poporul sărac nemai putând răbda apăsările popilor greco-catolici, a voit să treacă la altă religie, la cea greco-orientală. Ambele religii sunt îngăduite în Ungaria, dar pentru-ca popii greco-catolici, cari au fost totdeauna slugi credincioase ale guvernelor, — să nu-și piardă vaza și puterea față de popor, au intentat proces contra nenorociților țărani, învinuindu-i, că ar voi să se deslipească de Ungaria alăturându-se la Rusia.

La întrebarea judecătorului, că pentru ce a voit să treacă la altă religie, un biet țarap a răspuns: „Pentru-că am văzut cum trăiesc popii noștri.” Da, a văzut și n'a mai putut să răbde, n'a mai putut să plătească birurile grele ce le cereau popii — și pentru aceea și-au căutat o altă religie, care să nu-l mai coste atât de mult.

La fost la îndemâna religia greco-orientală și a îmbrățișat-o pe asta fără de nici un gând ascuns.

Dar stăpânitorii maghiari, guvernul, a cărui putere să razimă foarte mult pe serviciul clerului catolic, în faptul trecerii rutenilor dela catolicism la altă religie, a văzut o slăbire a poziției sale prin lucrurile acestea; — și în consecință, neluând la seamă dreptate, logo ori simțământ omenesc, caută ca prin procese, învinuiri mincinoase, să zădărnicească voința

— Ce vrei? întrebă omul nemulțumit.
— Apoi vezi, aș vrea să-mi potcovești canal, — îi zise Petru.

— Hei, moșule! Va fi bine să-ți cauți alt potcovar, căci după cum vezi, eu m'am lăsat de meserie, zise faurul și închise fereastra.

— Mult s'a mirat Petru de vorbele astea neobișnuite și porni înainte cu pași înceti, ducându-și calul de frâu.

Mergând astfel, adîncit în gânduri, nu băga de seamă, că puținii oameni cari mai umbiau pe stradă, nu și mai ridică căciulele cu umilintă înaintea lui, ca mai înainte. Dar își veni în fire, simțind că cineva l-a atins la umăr. Privește îndărăt și se află față în față cu vechilul său, care mai până acum îngrijea cu atîta hărnicie ca treburile moșiei să meargă strună, și care storcea banii pe arândă dela bieții oameni săraci.

— Să mă erți — zise vechilul — dar m'am hotărât să ies din serviciul dumnitale.

— Intr'adevăr!? — exclamă Petru. Nu e prea grăbită hotărârea dumnitale?

— Apoi nu-i grăbită stăpâne, pentru-că uite cum stau lucrurile: tocmai acum primi-i o grămadă de bani. Știi doar, că azi noapte a plouat aur...

Ah! — strigă Petru frecându-se la ochii, iar după-ce înțelese mai bine vorbele vechilului, îi apără un zîmbet pe buze.

— Zău așa! — urmă vechilul — am cules cu două vedre și n'afară de asta am mai umplut și un hambar mai micuț.

— Acum — grai Petru — nu știu ce să fac de bucurie. Va să zică toți au belșug și vor trăi bine.

— Da, mă rog — zise vechilul. Toți servitorii au primit câte o grămadă. Intr'adevăr toți au devenit bogați, cu câți m'am întâlnit până acuma.

— Imi pare bine — urmă cu vorba Petru. Acum cel puțin a încetat sărăcia. În urmă dînd mâna cu vechilul, s'a întors spre casă. Grăbind și cu voe bună mergea înapoi, fericit că poate duce nevastei lui o veste îmbucurătoare. Cum ajunse la poartă, soția îi ieși în cale făcînd o față tristă, și până să poată scoate Petru vre-o vorbă, ea începu a se tîngui:

— Nu știu ce băștrăgi s'a băgat în oamenii ăștia... Nu pot fierbe... Nu pot cumpăra nimica... Măcelarul n'are carne, brutaru n'a copt azi, lăptarul încă n'a venit... Toți zic, că nu le mai trebuie banii noștri... zic, că au și ei din belșug...

Petru și-a țintit privirea la pământ, și a devenit trist. Se gîndea, că totuși n'a fost tocmai bună ploaia cea de aur.

— Dar totuși se va afla cineva, — zise — care să ne vinză treburile-astea!?

— Nu știu. Eu cel puțin n'am găsit pe nimeni — îi răspunse soția.

— Ce e de făcut? — se întrebă Petru. — Căci doar nu pot să-mi mănânc aurul...

Dela o vreme Petru începu a flămînză. Vedea acum prea bine, că el numai atunci poate

fi bogat, cît timp alții sunt săraci. Ce putea deci să facă? Chiar și oamenii săraci stăteau năuci, fără sfat, căci zadarnic le erau pline hambarile cu aur, totuși flămînzeau... Au chemat deci o adunare.

La adunare erau de față toți locuitorii. S'au sfătuit, au vorbit și iar au vorbit. Dar din adunare nu s'a ales nimic, pentru-că nu era nimeni, care să le fi putut spune ce să înceapă.

Dar deodată să ridice un profesor, care zicea, că nu este alt mod de scăpare, decât aceea, ca toți să înceapă munca din nou.

Vorbele esite din gura profesorului au surprins foarte mult adunarea. Își ziceau oamenii între ei: ce se pricepe un profesor la muncă?

Și o liniște mormântală domnea deasupra adunării.

Dar nu era alt mod, decât a începe din nou lucrul. Inșă — ziceau — dacă vom lucra, atunci să lucrăm cu toții. Nu ar fi cu dreptate, ca o parte dintre oameni să lucreze, iar alta să lenevească.

Înainte de asta oamenii săraci își purtau sărăcia cu răbdare, fiindcă li-se spunea, că toți pot fi bogați, dacă vor fi sîrgincioși și cruțători.

Dar când văzură, că spuse e astea nu sunt adevărate, au hotărât ca nimeni să nu trăiască pe spatele altuia, ci toți să lucreze la fel.

Și de atunci începînd, n'a mai fost sărăcie în Țara Norocului, fiindcă oamenii au purtat de grijă, ca trîndavii să nu ocupe bunurile, pe cari le-au astrâns muncitorii.

Trad. de P. Marcu.

rutenilor, de a scăpa de sub jugul greu al popilor catolici. La noi și asta se poate.

*

Din Croația.

E cunoscut, că Tisza a legat pace în timpul din urmă cu o parte a Croaților, cu așa-numiții coaliționiști. În urma acestei păci s'au făcut săptămânile trecute alegerile generale în Croația, la cari alegeri, după cum era și de prevăzut, coaliționiștii au intrunit majoritate. Dar cu toate că prietenii lui Tisza, coaliționiștii au intrunit majoritate, ședințele parlamentului croat, așa-zisul Sabor, nu prea curg limpede. Celelalte partide sunt contra păcii cu guvernul ungar, spunând, că pacea aceasta e un pericol pentru națiunea croată, și de aceea fac scandaturi și obstrucție în parlament, trăgându-și discuția, așa că mai toate ședințele durează și noaptea până dimineața câte la 3 ori 5 ore.

Faptul asta arată, că tactica lui Tisza, de a lega pace cu câțiva oameni, pe cari îi poate amuți prin posturi grase și alte recompense, nu duc la rezultate. Tot așa nu va avea roade nici pacea ce e pe cale de a lega-o cu naționaliștii români. O pace cinstită e numai aceea, când poporul i-se asigură puțința de dezvoltare și prosperare.

Dealce așa ceva nu se poate aștepta dela Tisza.

Un echou

din munții de aur ai Bradului.

În cursul anului trecut ne-am ocupat mai de multe ori cu starea neomenescă a fraților băieși români din „Băile Doisprezece Apostoli“, de lângă Brad, unde lucrează cu mare greutate mai multe mii de băieși, scoțind aurul din adâncimea și întunerecul pământului. Dar nu pentru ei înșiși, ci pentru domnii, cari nu lucrează, ci trăesc din munca sermanului popor. Iar muncitorii nici nu știu și nici nu prea pot să se apere de aceste lipitori, cari îi sug toată puterea. Anul acesta tot așa ca în recut, miile de muncitori iarăși au rămas bogății mari pentru capitaliștii fără suflet. Ei, domnii și în anul acesta, au băgat la buzunar trei-patru milioane de coroane.

Iar acei, cari au lucrat, au produs bunurile, treburile să frământezească, acestora nici în ziua de Crăciun nu le ajunge pe masă o bucată de mâncare mai bună, mai gustoasă. Aceștia locuiesc în colibi friguroase și își învalue cu zdrențe trupul slăbit.

Ici-colea dacă se mai obsearcă vre-un semn de reînviore, dar și acesta este nimic totdeauna îndată ce se arată. În anul trecut au voit băieșii să țină o adunare, unde să se sfătuiască și să se înțeleagă, cum și-ar putea ușura soarta amară. Dar nemernicul de solgăbirău din Brad, Amos Gligor (român, mance-i rușinea obrazul, de slugoi josnice ce el) a oprit adunarea, nedând drept poporului a se întruni, zicând că poporul n'are lipsă de adunări. Cât de fățarnic este acest renegat. Poporul n'are drept să țină adunări, dar domnii mari proprietari de pământ și de băi se pot bucura de acest drept. De geaba a fost apelată rugarea băieșilor la fișpanul comitatului și în urmă la minister. Nicăierea nu s'a luat în seamă că și băieșii au dreptul de cetățean în această țară. Băieșul este bun numai pentru a scoate aurul de sub pământ, pentru a plăti dare de stat, de comitat, de comună și păcatele lui îl mai știe câte și mai câte. Omul sărac este bun numai să apere patria domnilor.

Muncitorii zidari din Brad totuși au ținut în timpul din urmă o adunare publică, unde tovarășul Sava S. Damian din Arad, le-a explicat scopul organizării și binele ce-l vor avea muncitorii din organizare. Acești tovarășii au și înființat grupa zidarilor din Brad, care va fi totodată și un focar al luminei și culturii în jurul Bradului.

Dar apoi poporul neștiutor își mai face și el vrabă. Se ceartă mult și de aceea se iscă pîre pe se pîre, prin cari dă ocazie advocaților să-l mai stoarcă și ei. Aceștia încă sunt neomeni, cari înșeală pe sermanul țărani ori băiaș în modul cel mai hoțesc. Chiar și în zi-

lele din urmă s'au întimplat asemenea cazuri cu unii din Valeabrad și Criștior.

Nu rămâne pentru popor altă scăpare, decât să se organizeze cât mai îngrabă în partidul socialdemocrat, cu ajutorul căruia, acest neam urmaș al reoluționarilor Horia, Cloșca, Crișan și Iancu, se va desrobi și se va scăpa de suferință.

Deci la muncă și la luptă fraților țărani și băieși! Să ne făurim noi libertatea, că nu o putem aștepta dela nimeni. În anul viitor să facem mai mult pentru noi.

Un revoluționar.

ȘTIRI

Numărul de față din „Adevărul“ se prezintă în haină de sărbătoare, l'am edat în 12 pagini, scoțind deodată nr. 1—2, ca tovarășii folosindu-se de acest număr mai bogat, să aibă o reușită mai mare în facerea abonamentelor.

Ni-e dr' g a vedea „Adevărul“ nostru apărând cu un conținut mai variat. Și împlinirea acestei dorinți a noastre, a tuturor, numai atunci se va face, când toți tovarășii își vor ținea de datorință a câștiga abonamente și a lucra pentru întărirea foii.

Pentru împlinirea scopului acestuia, am trimis pretutindeni foi de propagandă, și cerem tovarășilor să le răspundească conștiincios.

De acum înainte foaia va apare totdeauna cu date de Duminică și deoare-ce numărul de față e dublu, mai apropiat va apare. Adevărul în 18. Ianuarie st. n.

Acei tovarășii, cari și mai târziu vor avea lipsă de foi de propagandă, sunt rugați a ne scrie.

Comitetul central român.

Un milion pentru cultura proletariatului.

În străinătate, unde cultura e cu mult mai înaintată de cît la noi, unde mișcarea muncitorească e puternică, acolo nici lumea capitalistă, nici burghezi nu sunt atât de ticăloși ca la noi. Și în străinătate ca și la noi, capitaliștii văd în muncitorii socialdemocrați pe dușmanii lor de moarte, dar cu toate astea, se află printre ei și oameni cu vederi mai largi, și cu simțăminte mai omenești, cari nu se înstrăinează de idealurile socialiste și cari ajută la întărirea luptei pentru ajungerea acestor idealuri.

Spre pildă în Belgia trăește un fabricant de sodă cu numele Ernest Solvay, care din mic funcționar s'a ridicat la treapta de mare capitalist, avînd venituri anuale de cîte 10 milioane. Și om atât de avut își dă silința, ca prin averea lui uriașă să ajute și înaintarea socială. Până acum a făcut o mulțime de donațiuni, iar prin darurile din urmă a întărit și azezămintele muncitorimei luptătoare. În Septembrie anul trecut a dat opt milioane pentru ajutorarea muncitorilor, iar acum a donat un milion pentru învătămîntul muncitorimei.

Cea din urmă donațiune a eșit la iveală atunci cînd partidul muncitoresc din Belgia a sărbătorit inaugurarea noului palat cultural, numit „Casa Timpurilor Noi“.

Criza economică și muncitorimea austriacă.

E lucru natural, că atunci, cînd în Ungaria bîntue criza economică și lipsa de lucru, Austria, care se află în legături economice atât de intime cu noi, că suferă și ea această lovitură.

Și acolo sunt lipsiți de ocupație sute de mii de lucrători. Dovadă e demonstrația puternică de săptămîna trecută a muncitorimei din Viena. Rare ori au mai văzut vienezii o demonstrație atât de mare, ea și cea din 28 Decembrie. A fost anunțată o singură adunare, dar numărul celor intruniți era atât de mare, că fost lipsă de ținerca a trei intruniri sub cerul liber.

— Serbare românească în Berlin. Muncitorii și meseriașii români din Berlin constituți în societate, în a doua zi a Crăciunului catolic, au dat o serbare foarte frumoasă, care a decurs în următorul mod: La ora 7 și jum. s'a început prin dans, care a și ut până la ora 9 și jum. Atunci capela tov. sârbi au dat un frumos cântec muzical. După concert dl Simion, student, rostește o scurtă cuvîntare în limba germană, arătînd scopul societății, după care urmează mai

multe reproducțiuni comice, după obiceiul german, cari au durat până la 12 ore, când au apărut pe scenă tovarășii noștri călușeri. Publicul la vederea călușerilor a izbucnit în strigăte de ură! În tot timpul cât au ținut jocurile românești: Banul mărăcine, Sârba, Călășerul și Bătuta, publicul aplauda într'una și cerea cu insistență să se joace mai departe. Au jucat tovarășii: Vasile Teodorean ca conducător, Costică Armeanu, Victor Tăflan, Ionel Tăflan, Gheorghe Androne, Nicolae Oancea, Nicolae Terțea și Filoftei Ilia. După terminarea dansului național domnișoara Veronica Stanek a cântat mai multe bucăți din vioară, fiind acompaniată la pian de doamna Margareta Taurat. Iar la urmă s'a început din nou dansul, care a durat până dimineața, când petrecerea s'a sfârșit și publicul compus din români, sârbi, unguri, nemți, etc. s'a despărțit cu impresii plăcute dela petrecerea românească.

Cu această ocazie tov. Ion Popa a donat suma de 350 mărci pentru fondul Societății.

ACTIVITATEA NOASTRĂ.

*

Dela secțiunea din Budapesta.

Serata literară aranjată pentru ziua primă a Creinului catolic a reușit foarte frumos. Sala secțiunii era tixită de public, de tovarășii dornici după învățatură și după frumos.

Serata s'a început de cor, care a cântat frumos „Sub steagul roș“. A urmat apoi conferința tovarășului Iosif Ciser: „Despre literatura și arta bolnavă și literatura și arta sănătoasă“. Din sul arată cum clasele stăpînitoare în urma vieții lor destrăbălate și păcătoase se îndepărtează tot mai mult de adevăratul ideal al literaturii și al artei se înclină înspre misticism și pornografie. Arată tendințele păcătoase ale unei părți de literatură, care prin zeificarea ucigașilor și cîntarea eroismului militar sădește în inimile oamenilor ura de rasă și de neam. Mai departe spune în ce costă literatura mistică, religioasă etc. În fine amintește despre literatura socialistă, care e tînră încă, abea de vre-o 50—60 ani și-a luat avîntul, dar care pășește înainte cu pași siguri și conștiinți deoare-ce aceasta e literatura viitorului.

— Au cîntat apoi foarte frumos tov. I. Gigon din flaut și tov. Iosif Receanu din violină. Iar tovarășul Ferdinand Hint a declarat poezia „Voi sunteți devină“, Iosif Receanu „Trei Doamne și toți trei“, Iosif Jumanca „Crist“, și I. Ciser „Pe Stradă“.

După cuvîntul de închidere a tov. I. Jumanca tovarășii s'au despărțit ducînd cu ei vii impresii dela serată.

Suprasolviri s'au făcut din partea următorilor tovarășii: L. Mihut 5 cor., T. Moga 1 cor., T. Bugar 1 cor., P. B. 2.10 cor., Luca Ștefănescu 1 cor., I. Statuan 70 fileri, I. B. 40 fil., Alex. Nisa 70 fileri, Ludovica Albu 20 fileri, I. Flueraș 1 cor., Iosif Renoi 70 fil., N. Dobrin 50 fil. Total 14.30 cor.

*

Duminică, la 11 Ianuarie st. n. se va ținea la secțiune o ședință festivă de jubileu a zece ani dela apariția „Adevărului“. Se va ține a conferință asupra istoriei mișcării socialite romîna din Ungaria, după care vor urma declamațiuni și muzică. Tovarășii sunt rugați a se prezenta în număr cît mai mare.

Comitetul.

FONDUL de AGITAȚIE.

Cu ocazia petrecerii românești din Berlin s'a făcut o listă de subscripție pentru fondul de agitație, la care au donat următorii tovarășii: Vasile Dobrescu 2 mărci, Michail Krämpf 2 mărci, George Androne 1 marcă V. T. 50 pfeningi, C. Armeanu 1 marcă, Chiril Nicolii 1 marcă, Filoftei Ilia 1 marcă, Madachek 30 pfeningi, Nicolae Oancea 1 marcă, N. Simtion 1 marcă, I. Simtion 50 pfeningi, Nicolae Terțea 1 marcă, Florian Bala 50 pfeningi, D. Măndrau 1 marcă, C. Gavrila 1 marcă, N. Vulcăneanu 50 pfeningi, Iosif Bota 1 marcă, Constantin Zamfirescu 50 pfeningi, Ionel Tăflan 1 marcă, Victor Tăflan 50 pfeningi, I. Ghiorghisan 50 pfeningi. Total 18.80 mărci germane, ceia-ce face 22 cor. Tot pentru fondul de agitație s'a dat și din partea Societății 25 cor., din profitul ce l'a avut la petrecere.

Poșta redacției și administrației.

V. Dobrescu în B. Din greșeală nu s'a publicat și numele tov. Victor Tăflan, acărui abonament încă e achitat pe șase luni.

Dr. N. R. d. Articolul a întăriat. Il vom da în alt număr.

P. B. Din vrafal de poezii nici una nu merită să fie tipărită. Scrierea poeziilor e o meserie grea.

Redactată de un comitet.

Redactor responsabil: Ioan Flueraș.

Glasul adevărului.

Dacă oamenii săraci într'adevăr ar ști, și într'adevăr ar simți cât de *vitregă* este soarta lor: ei nici o zi, ba nici o oră n'ar mai suferi rânduiala de azi. Dacă muncitorul și omul sărac într'adevăr or ști să-și compare *viața lui* cu *traiul avușilor*: atunci nici stăpânirea bogățiilor n'ar mai viețui multă vreme. Dacă muncitorul sau omul sărac ar ști, că *din banii* luați pe față ori în ascuns dela el, sunt plătiți toți dușmanii lui, că din acești bani sunt susținute toate așezămintele acelea, cari pe el îl țin în *sărăcie* și *slugărnicie*, atunci un singur filer n'ar lăsa să-i fie scos din pungă.

Se înțelege, că sunt deja muncitori, sunt oameni săraci, cari le cunosc toate acestea. În aceștia fierbe mânia și ciuda, pentru-că lumea de azi îi jefuește atât de mult. În aceștia începe a se întări curajul, așa că nici acum nu le suferă toate fără de nici o vorbă. Și aceștia, dacă vor fi destul de mulți, nici într'un fel nu le vor mai suferi. Oamenii aceștia, *socialdemocrații*, o spun limpede, că voesc să scoată din *țâtâni* lumea de azi. Pentru-că în lumea de azi numai acela are parte de bine, care nu lucrează; numai acela are adevărat timp de odihnă, cel care nici-când nu obosește în muncă. O astfel de lume trebuie nimicită și trebuie dărâmată: e vrednică de așa ceva.

Dar deși sunt mulți cei cari le știu acestea toate, cei mai mulți oameni săraci încă nu le știu destul de bine, nu le știu destul de limpede și nu le știu destul de curajos. Pentru-că a-vere și puterea stăpânilor nu răpoște numai banii omului sărac, ci dela cei mai mulți ia și aceia lumină a minții, aceia putere de gândire, care i-ar arăta adevărata icoană a sortii lui, care i-ar arăta și mijloacele, cu ajutorul cărora și-ar putea ușura nevoile și durerile. *Sărăciea îi face pe muncitori și pe omul sărac neștiutor; iar după aceea, neștiința și lipsa lui de cunoștințe îl fac și mai sărac.*

Și de aceea vă zicem: cunoașteți-vă într'adevăr dușmanii, căutați și cercetați cauzele sărăciei voastre — și cu toții veți fi *liberi, în stare bună și bogați la minte*. În lumea întreagă nu e un adevăr mai mare, mai sigur și mai probat decât acesta.

În lupta zilnică ce o duceți pentru pâine, opriți-vă un moment și gândiți-vă, *cum trăiți voi și cum trăiesc stăpânii și domnii voștri.*

Vara și iarna, în ploacă și în frig, atunci când soarele își trimite razele lui dogoritoare, muncitorul de pământ e totdeauna e pe țarină: la coarnele plugului la săpat, la secerat. Toată munca e a lui, sudori de sânge varsă, rabdă ocară și hulă, iar când vine timpul, ca grânele arămii să-și scuture rodul *altii* își umple hambarele, iar el sărmanul rămâne cu mâna goală, el rămâne cel flămând.

Zidarul cu sângeție pune cărămizile frumosi una peste alta, și zidește frumoasele palate, casele și vilele pompoase, în alcăror trei odăi, de multe ori nu se vine nici un sigur om. Iar când așază cărămida în perete gândescă-să la aceea, că el cu nevastă-sa și cu copii în ce bordeiu infect, lipsit de aer și de razele soarelui, este nevoit a se retrage. Cel care zidește odăile aerizate, încăpătoare și luminoase — *altuia*: acela locuiește rău și de multe ori nu locuiește de fel.

Băieșul cu ciocanul și luminița în mână se

coboară în adâncimea pământului. Caută cărbuni, fer și aur, iar cât timp produce aceste trebuințe ale omenimei, moartea pândeste asupra lui. De câte ori se desparte de nevastă și de copii, nici-când nu știe, că mai vedea-va încă odată lumina zilei. Când se coboară la locul de muncă întreg și sănătos, nu știe de nu se va întoarce cu capul spart, cu mâinile ori cu picioarele frante. Și până-ce el zi de zi își pune viața în pericol pentru o leafă de câte 2—3 coroane, acținarul, proprietarul de baie, pe seama căruia baia aduce venite anuale de sute de mii, își potrece, lenevește, joacă cărți și dă târcoale pe lângă femeile frumoase.

Femeia muncitoare, femeia săracă, în mână cu câțiva creștari câștigați cu mult amar, intră la comerciant. Cumpără un chilogram de zahăr. Știe ea oare, că în prețul zahărului plătește la fiește-care chilogram câte 38 de fileri dare? Știe oare, că cei-ce lucuiesc în odăi iluminate cu electricitate, nu plătesc dare de consum după lumina electrică și după gaz, dar ea după fiește-care chilogram de petrolu ce arde în lampa ei afumătoare, dă statului 13 fileri dare. Știe oare femeia muncitoare, pe a cărei masă numai la zile mari ajunge câte o buciacă de carne, că și după bucata asta plătește dare, pe când marii proprietari de pământ, cari pentru câte o singură cină taie un porc sau un vitel întreg, nu plătesc nici o dare.

Ori muncitorul obosit de muncă, care în neștiința lui crede, că alcoolul reînviorează puterile omului, știe el oare că după fiește-care pahar de rachiu, sau ~~de~~ beutura, nu numai că-și strică sănătatea, dar plătește și dare statului?

Nici muncitorul de pământ, nici zidarul, nici băiașul și alți robi ai muncii, nu se gândesc la toate acestea. Nu se gândesc, deoparte pentru-că în munca fără popos, nici nu au vreme de a se gândi. Dar și pentru aceea nu se gândesc, căci despre acestea nu le spun nici popa, nici învățătorul, nici solgăbirăul, nici stăpânul. Și nu-i amintește despre acestea nici foaia, dacă această foaie nu e „*Adevărul*”.

Ori-care muncitor, om sărac să ia în mână ori-ce altă foaie și să caute a vedea ce ce scrie despre sărăcia și mizeria lui. Caută în ea partea, care se ocupă cu lucrurile oamenilor săraci, cu nevoile și suferințele acestora, caute dacă va lumina ea adevăratele cauze ale sortii stăpânilor, ale vieții lor îmbuibate și nedrepte. Și va vedea, că numai o singură foaie este, care simte la fel cu muncitorimea, care simte și trece prin toate apăsările sărăciei, care luptă cu toate mijloacele pentru toate dreptățile săracilor, care prin fiește-care șir scris învață poporul de-a merge pe calca cea adevărată: această foaie e „*Adevărul*”.

Săracilor, asupriților, jefuiților — plânsorile voastre contra nedreptății, revolta voastră contra lipsurilor, setea voastră după cunoștințe se află în fiește care rând al acestei foi, aceasta vorbește către lume prin toate literile ei. Cu cât o veți citi mai mulți, cu atât mai departe îi va străbate cuvântul, cu atât îi va fi mai mare puterea, pe care numai și numai în serviciul dreptei, înălțătoarei și frumoasei voastre lupte de eliberare o pune.

Ascultați glasul adevărului!

Strofe despre revoluție.

De Dr. Sigismund Kunfi.

Revoluție! — Adese ori ne cade în drum sclipirea de foc a cuvântului acesta înzestrat cu o putere fermecătoare. Niciodată nu sunt atinse corzile inimii cu o putere mai nelămurită, ca și atunci, când oratorul adunării îi spune numele, îi amintește eroii; niciodată nu se ațintese ochii deasupra hârtiei cu o sete mai pronunțată decât atunci, când acest cuvânt lucește pe ea. Sufletele asuprite și conștiente de asuprirea lor, nimic în lume nu doresc mai înfierbântat decât revoluție — și dorul acesta e cea mai gravă și cea mai aspră sentință a lumii de azi. Că ce va aduce și cum se va naște revoluția, mulți dintre adepții ei fanatici nici nu ar ști să o spună. Pentru-ce o doresc, pentru-ce zbicuiesc simțimentele adormite ale sufletelor, nici nu e amăgirea fericirii ce va aduce-o revoluția, ci mai mult dorul de nimicire, de dărâmare al stavilelor de azi. Adevărul aprinzător al revoluției e întoarcerea plină de ură dela lumea de azi. În flăcările revoluției va deveni cenușă această lume păcătoasă, și se va naște lumea nouă, despre care atâta e sigur doar, că va fi alta, nu ca cea de azi. Și îndată ce va fi alta, va fi și mai bună. Căci o lume cu totul alta ca cea de azi, va trebui să fie mai bună. Dintre toate lumile ce se pot închipui, cea de azi e cea mai bună ziceau învățații, cari trăiau la curțile domnitoare. Dintre toate lumile ce se pot închipui, cea de azi e mai vrednică de dărâmat — aceasta e cauza sufletească și socială a dorului după revoluție al proletarilor. Trăiască revoluția — deviza aceasta, izbucnirea aceasta cuprinde în sine cea mai puternică critică socială a muncitorimei.

Întreaga omenime ce s'a născut și trăește în iadul sărăciei, așadară dintre zece oameni opt, față de societate numai două relații potrivite poate avea. S'au e lipsit de cunoștință și nu știe, că există societate, nu știe că trăește în societate, și rabdă numai călcarea vreunui picior puternic al căreiva ființe supraomenești; un timp se sbate, până-ce în urmă sub apăsarea puternică a acestui picior e nevoit a-și da sufletul. Sbaterea aceasta — îi este viața întreagă. S'au știe ce e societatea și o știe, pentru-că la tot colțul își răneste fruntea de ea, și atunci astfel își exprimă simțirea ce l-a cuprins în momentul când a ajuns în atingere cu societatea: Trăiască revoluția. Dacă viața celui dintâiu e o singură sbateră și el este strivit, a celui din urmă e compusă din continue lovituri, se răneste, sângerează, îndată ce se mișcă, deschide ochii și întinde mâna. Intocmai ca și sfântul Sebastian din legendă, și el e numai rani. Unde-i atinge trupul, în tot locul rani atinge. Făptura lui întreagă e o rană mare, învinuitoare și aprinzătoare în organul societății, din care meren se scurge sângele. Și nu se află pentru această răuă alt leac, decât aceea ce sufletul lui visează: revoluția.

Dacă prin sufletu-i dornic și cu mâinile-i ce grabnic se avântă voește să apuce fantomele libertății, a belșugului, a frumosului și a dreptății, ca cu fermecătoarele lor culori să decoreze orizontul negru al vieții ce-l încunjoară: îndată primește tot atâtea lovituri și rani, decât ori și-a mișcat sufletul și mâinile.

Trece pe lângă prăvăliile sclipitoare, din launtrul cărora privește în spre el, în spre cel cu stomacul gol, belșugul; în spre el, cel cu îmbrăcămintea săracă și zdrențuroasă, hainele elegante, cari scot în relief trăsăturile fru-

moase ale corpului; în spre el, el cece atât de rare ori face câte-o baie, privește amăgitor curățenia albiturilor.

Merge acasă, în poștera unde locuiește împreună cu alții patru-cinci înși, și acolo îi aprinde gândul palatele luminate, odăile cu geamuri mari, vedenia locuințelor încălzite, curate și aerizate îndeajuns.

În mijlocul mirosului de unt de lemn și căr-buni al fabricii, în duhoarea ametoitoare a atelierului, în aerul îngreunat de praful feres-traelor, de aburii plumbului topit și de volbura pietrii măcinate, străbate câte-o șuviță a razelor de soare, și un vânt hoinar aduce de undeva mirosul dulce și plin de farmec al pădurei, al grădinilor, al munților și al libertății. Și dacă îl simte, îl vede cu ochii tru-pești sau își reamintește de el prin ochii sufletești, cu atât mai greu, mai înăbușitor și mai umbrat devine aerul ce-l încunjoară...

Să flămânzești o viață întreagă în mijlocul celor sătui; să fi zdrențos printre cei bine îmbrăcați; a fi rob printre cei liberi, a fi neștiutor printre cei învățați; a adăpa setea după admirație a sufletului cu beția rachiului în loc muzică, literatură și pictură; a slăbi pe om cu dogmele religiei, în loc de a-l întări prin adevărul științei; a cădea pradă morburilor în loc de a gusta dulceața vieții; a te stinge fără de vreme în loc de-o viață îndelungată, a nu trăi și a nu lucra nicicând pentru tine însuși nicicând să nu fii stăpân al tău, nicicând să nu fii tu cârmuitor, ci totdeauna unequală în mâinile altora; să fii totdeauna nicovală și nicând ciocan... Există aici alt cuvânt, alt leac, alt răspuns omenesc, decât acela: Trăiască revoluția!

Răspuns omenesc numai acesta poate fi: revoluția, care cuprinde în sine cuvântul fierberii și al distrugerii. Este și un răspuns dobitoesc: răbdarea și resemnarea.

Focul acela, ce se aprinde în suflet, scilicet cea accia ce lucește în ochi, ura accia ce izbucnește în strigăte: e un soiu al răsunării, al satisfacției și al mulțumirii, e reindreptarea prin mijloace sufletești a echilibrului social conturbat și răsturnarea orânduei schiloade și nedrepte, e declarație de războiu, care amintește, că terenul a început a se surpa sub fortărețele asuprirei și mizeriei.

Cuvântul revoluție anunță accia, că lumea desmoșteniților știe deja, că:

pentru ei societatea e un mănunchiu al stavilelor;
regula și siguranța pulică pentru ei e înfrânare;
proprietatea pentru ei e sistemul lipsurilor;
patria pentru ei e conținutul slugărniceii;
religia pentru ei e școala neștiinței;
cetățenia pentru ei e starea barbarismului;
curățenia pentru ei e infernul murdăriei.

Când se vorbește despre libertate la partea ceialaltă, dincoaci înseamnă lanțuri. Când dincolo vorbesc despre lumina soarelui: aici e a se înțelege că va fi întuneric și scrășnet de dinți...

Toate astea trebuiesc răscolite, trebuiesc răsturnate, trebuiesc scoase din țifini, pentru-ca omul să poată fi om. Voința aceasta, cunoștința aceasta răsună înspre noi din cuvântul fierbinte, clocotitor, aspru și înfricoșat al revoluției... Când va fi, cum va fi, ce va fi revoluția?

Accia va fi revoluția, când vor spinzura pe ultimul aristocrat cu mațele celui din urmă popă — cum a zis-o un scriitor francez?

Accia va fi revoluția, când bancherii și speculanții toți vor fi agățați în aer?

Accia va fi revoluția, când numărul capetelor sparte va fi mai mare, decât al geamurilor făcute țudare?

Accia va fi revoluția, când sosind ocazia potrivită pentru răzbunarea durerilor de mii de ani, într'un moment se va rumpe întreita verigă sufletească a obicinuinței, a moștenirii și a temerei!...

Astfel au fost revoluțiile oamenilor culți, religioși, creștini și avuți. Cine ar ști spune: această revoluție se pregătește din nou pentru viitor; pregătește-să în o formă mai sângeroasă, mai neagră, mai răzbușătoare, decum s'a petrecut până acum în istoria omenirii?

Sau se pregătește în laboratoare, acolo, unde ademeneste problema producerii măestrite în cantitatea de lipsă a nutremântului?

Pregătește-să în sindicate, unde cu cerința reducerii timpului de lucru și a măririi de salariu, se duce luptă serioasă pentru bunurile serioase ale vieții?

Pregătește-să acolo, unde se inventează, se perfecționează mașinile și se chibzuesc noile sisteme de lucru, cruțătoare de munca omenescă?

Pregătește-să la întruniri, la demonstrații, acolo unde să încearcă nimicirea statului de azi și prefacerea lui din tiran al masselor în servitor al lor?

Pregătește-să prin semănatul binefăcut și cultivarea mai intensivă a pământului?

Pregătește-să prin răspândirea adevărului cu ajutorul școlii, al foilor, al cărților și al conferințelor?

Veniva așa, cum a scris-o un mare profet al ei, Lassalle — revărsând în urmă-i toate darurile legiului și a minții; sau cu pletele falfăitoare, sălbatic, cu capul încoronat și cu încălțămintele de oțel, înmormântând lumea în cutremurile lovitorilor groznicilor violenței?

La asta nimeni nu știe răspunde. Dar cel ce privește dealungul lumii cu ochi pătrunzători, cel ce știe, vede și simte cum trăiesc oamenii: acela trebuie să creadă în venirea ei, căci altfel ar desnădăjdui, gândindu-se că este om.

Dă-mi răbdare!

De Th. Stoenscu.

Dumnezeule prea mare
N'am de lucru și n'am pâne,
Nu știu ce voi face mâne. —
Aibi de mine îndurare!
Îți mai fac o rugăciune,
Dă-mi răbdare!

Cei de-acasă pâne n'are,
În cuptor nu e tăciune,
Unde să pornesc eu mâne!
Când copiii-or țipa tare:
Tată-i fring, adă-ne pâne!
Dă-mi răbdare!

De mă duc la cel cu stare
Ca să-i cer — mă dă pe poartă;
Asta este-a noastră soartă.
Ba ciomege și picioare
Pe spinarea mea se ceartă.
Dă-mi răbdare!

De vom face-o adunare
Ai să vezi că 's mulți stăpâne
Cei ce n'au în de-ajuns pâne;
Și de nu ne-i da răbdare
Nu știu cum vor scăpa mâne
Cei cu stare.

Cântecul țesătoarei.

Se-ncinge ziua ca de foc, copilul meu fără de noroc, iar mama țese pânză...

Și vai! mă doare plânsul său, și rău mă muștră gândul rău, c-atâta 'n lume am și eu și n'ochii mei se stinge!

Dar mare-i bunul Dumnezeu și-i crește și tu mare și fi-vei vecinic dorul meu, că tare mi-ești drag, tare, și nu-i iubire pe pământ c-a mea de arzătoare.

Dar vreu să țes, să țes mereu, că de n-oi țese-om duce-o greu și vreu să țes de dragul tău...

Când soarele va asfinți, la sânul mamei vei dormi și mama mi te-a legăna și cântec dulce ți-a cânta:

A fost odată-un copilăș, cuminte mic și drăgălaș, iar mama tare l-a iubit și vise mândre i-a urzit, s-ajungă mare, înimos și îndrăzneț... ca făt frumos...

Coboară seara pe pământ, să iau la piept o doru'mi sfânt și să mă uit în ochii lui, să mi stâng vâpaia dorului, că mare-i ziua de răbdat, când ai un prunc de alptat.

Și trebuie să țes mereu, că de n-oi țese-om duce-o greu, să țes mereu de dragul tău...

Ci țese, țese biet război, tu singur, singur iești cu noi și ne cunoști gândirile.

Ci țese, țese firele și desfășoară pânzele, cum mi se 'ngiră visele când mi-s senine clipele.

Ci țese surd război zorit... drag pruncul meu a adormit.

Vanda.

Cugetări.

De L. Tolstoi.

Mizeria poporului nu va putea fi înlăturată până când muncitorii nu vor înțelege că dacă într'adevăr vor să se desrobească și să desrobească pe frații lor de mizerie, trebuie să fie pregătiți pentru toate jertfele, să renunțe la multe din obiceiurile lor, să piardă puținele foloase de cari se bucură astăzi, să pornească lupta înverșunată contra guvernelor, mai ales lupta împotriva lor înșile și a familiei lor, să înfrunte înșfârșit toate prigonirile clasei care se ascunde îndărătul legilor.

Situația omenirii cu fortărețele, cu tunurile, cu dinamita, cu puștile cu torpilele, cu temnițele, cu spânzurătorile, cu bisericile, cu fabricile, cu vămile ei, e într'adevăr îngrozitoare; dar nici fortărețele, nici tunurile, nici puștile nu trag ele singure, spânzurătorile nu pot spânzura fără ajutorul oamenilor, bisericile nu pot înșala pe nimeni fără amestecul preoților. Toate astea sunt făcute de oameni. Și în ziua când oamenii vor înțelege că asemenea crime nu mai trebuiesc săvârșite, tunurile, temnițele, spânzurătorile, bisericile și toate mijloacele de împilare, vor dispărea dela sine.

Cauza principală a mizeriei de care poporul își dă seama este că i s'a răpit pământul, singurul mijloc de hrană al omenirii. Pământul — leagănul nostru al tuturor — nu aparține azi celor cari îl muncesc, dar celor cari profită de dreptul lor de proprietate, ca să trăiască din munca altora. Pământul e tot așa de necesar oamenilor ca și apa, ca și aerul, ca și lumina, cari nu sunt proprietatea nimănu. Dar în loc să recunoaștem adevărul acesta atât de simplu, și să-l arătăm mulțimei, toate societățile savante, toate administrațiile publice, toate ziarele și revistele, vorbesc vrînd și nevrînd de mizeria poporului, discută ani și ani asupra mijloacelor de îndreptare și nu află un cuvînt tocmăi de singurul mijloc care ar fi în stare să înbunătățească soarta țaranului, și anume: să i sea înapoi pământul, care i-a fost furat.

În mersul înainte al omenirii spre bine, nu tiranii arată drumul, ci martirii.

Istoricul mișcării socialiste române din Ungaria.

1903—1913.

Nu poate fi o chemare mai măreață și mai frumoasă, decât a descrie istoria unui popor desmoștenit, care se sbate din răspuleri pentru a scăpa din lanțurile robiei și de apăsarea tiranelor clase dominante.

Ca să poți scrie istoria acestei lupte înălțătoare, să arăți motivele, cari au dat naștere acestor mișcări, trebuie să cunoști în amănunțime starea din trecut a acestui popor, să-i cuprinzi situația prezentă, să ai o judecată sănătoasă și justă și dacă n'ai trăit, cel puțin să poți înțelege, să poți simți această viață amară.

Scrierea istoriei se face totdeauna cu intenția de-a arăta trecutul, ca din faptele înaintașilor să putem trage învățătură, ori să înțelegem greșelile și cauzele, cari poate au împiedecat mersul și avântul mișcării.

Toate gândirile astea îți trag atenția, a nu perde din vedere nici un moment din faptele petrecute, a fi obiectiv și a nu retăcea nimic din cele întâmplate, fie acelea fapte frumoase, fie mai slabe.

Și cu toate că suntem conștienți de această chemare, trebuie să recunoaștem, că împiedecați de felurite cauze, azi încă nu putem îndeplini toate cerințele în direcția asta.

De aceea vom aminti numai pe scurt despre momentele mai însemnate, lăsând ca viitorul istorician al mișcării noastre să analizeze mai pe larg și mai precis toate faptele și luptele trecutului.

Anul trecut, în 1913 s'a serbat și jubileul de patru decenii dela începerea întregii mișcări socialiste din Ungaria, căreia i-s'a pus bază la anul 1867.

Iar noi serbăm acum jubileul de zece ani al mișcării pur românești, care a început a da semn de viață numai dela 1903 încoaci.

Ce dă naștere socialismului.

Aceleași motive, cari mai înainte ori mai în urmă au dat naștere partidelor socialiste din alte țări: împrejurările culturale și materiale, relațiile de producție, cari totdeauna au determinat schimbarea vieții sociale a oamenilor, — au fost acelea, cari au zămislit și mișcarea socialistă română din Ungaria.

Cu dezvoltarea capitalismului la noi, care a avut de urmare proletarizarea și desmoștenirea tot mai mare a muncitorimei, s'a înmulțit și numărul celor cari au început a eugeta la viitor, a socialiștilor.

Faptul, că în cei din urmă 15 ani a început a se desvolta industria printre românii din Ungaria, a fost acela care a dat putința de răspândire a ideilor socialiste în mijlocul neamului nostru.

În primul rând au fost bănățenii, cari începând din Timișoara, s'au înșirat sub steagul roșu. Asta din cauză, că românii bănățeni se află într'o stare culturală și materială mai înaintată decât ardelenii, și pentru-că trăiesc în contact cu nemții, dela cari au avut ocazie a cunoaște socialismul mai de timpuriu.

Inceputul mișcării.

În Timișoara a apărut și prima foaie socialistă: „Votul Poporului,” care a fost edată de muncitorul morar *Atanasie Voichescu* și redactată de *Iulius Horacek*. Mai târziu a luat și redactarea tot *Voichescu*, care a condus-o apoi până la încetare. Era slăbuță, ba chiar și rău redactată, tovarășii din jurul ei încă erau plăpânzi în cunoștințe mai generale, dar cu toate aste trebuia să ducă luptă continuă contra autorităților, solgăbirărilor, a notarilor, cari prigoneau cu toate mijloacele tinăra mișcare. Mai cu seamă aveau de furcă cu popii, cari temându-se că vor perde turma de păstorit și de muls, urlau și blestemau în toate părțile. (Dealtfel în privința asta nici azi nu s'a schimbat starea.)

Intr'adevăr se afla o mișcare și o interesare vie printre țărani și români, dar lipsa de cunoștințe și o cultură mai dezvoltată atât din partea puținilor conducători, cât și din partea maselor, a făcut că în loc de roade, s'a ajuns

la o compromitere a idealului și a partidului înaintea poporului neștiutor. Efectul acestei nereușite se simte și azi în Banat, unde și acum numai cu greu se poate lămuri și se poate atrage poporul la calea adevărată. Adunări populare s'au ținut în tot Banatul și în comitatul Arad, la cari *Ponta* și *Voichescu* vorbeau regulat. *Ponta* mai era ceva, dar *Voichescu* n'avea decât voința. Mai târziu ambii au fost delăturați din partid, în urma faptelor lor nedemne.

În acest timp comitetul central al partidului și-a dat seama, că cu „Votul Poporului” din Timișoara nu se va ajunge rezultate serioase, și inspirat de mai mulți socialiști români din Budapesta, a hotărât, ca în loc de „Votul Poporului” să scoată o altă foaie în capitală. *Voichescu* nu s'a învoit la asta, fiind el stăpîn pe „Votul Poporului,” dar partidul totuși a scos foaia noastră de azi:

„Adevărul.”

Primul număr a apărut la 16 August 1903. Față de „Votul Poporului,” era mai bine redactat. Au scris mai mulți tovarăși, iar redactor responsabil a fost dela primul număr regretatul nostru tovarăș: *Aurel Cristea*. Tot el a rămas redactor responsabil până la 1911, cu întrerupere cît timp a fost foaia la Lugoj, când s'a rerăs din cauza morbului ce-l chinuia,

AUREL CRISTEA

și care mai târziu cu un an, la 1 Aprilie 1912 l'a dus în mormînt, lăsînd în urmă femeia văduvă și două orfane.

În acel interval, cît a fost *Cristea* redactor responsabil, cîtva timp și *Ponta* era redactor, A urmat apoi tovarășul *Gustav Auerbach*, care ajută lui *Cristea* și care a redactat singur foaia, cît timp a fost la Lugoj, din 1906 până în August 1907, cînd a fost adusă din nou la Budapesta, fiind pusă aici sub redactarea unui comitet.

„Adevărul” dela apariția lui pînă în ziua de azi, a întîmpinat multe piedeci din partea stăpînitorilor, cărora nu le convine, ca foaia noastră să lumineze și să îndemne la luptă poporul român. Mai cu seamă prin 1904—1905, cînd tot *Tisza* cel de azi era stăpînul țării, atunci a îndurat „Adevărul” mai mult. Număr de număr era confiscat și priganit. Procesele veneau cu duimul, fiind trași la răspundere *Cristea*, *Petra Ponta*, *Auerbach*, *Salusinszki* și alți tovarăși. Pe mai mulți i-a pedepsit la temniță de stat, iar tovarășul *Cristea* chiar și înainte de moarte a fost pedepsit pentru a treia oară la patru luni tamnița, cu cari a rămas dator statului.

Starea „Adevărului.”

Și cu toate, că „Adevărul” în acești zece ani a luptat cu foc și vehemență pentru tre-

zirea și ridicarea poporului, totuși n'a fost întru destul sprijint și răspîdit de tovarăși. Dovadă, că frații noștri încă nu pot înțelege însemnătatea unei arme de luptă și unei facle de lumină, cum a fost și cum va fi „Adevărul” și în viitor. Căci altfel, după zece ani de muncă ar putea fi foaia mai răspîdită, mai bogată în material și ar fi ajuns rezultate mai îmbucurătoare.

Pentru noi românii de zece ani încoaci foaia „Adevărul” a fost singurul organ, în jurul căruia ne-am înșirat și prin care s'a ținut legătură de idei între noi.

Și e probabil, că vor trece încă cîtiva ani, pînă cînd ne va fi dat să avem organizațiile politice ale noastre, unde să primească poporul educația și cultura recerută pentru cunoașterea și înțelegerea scopurilor mișcării noastre.

Congresele noastre și activitatea comitetelor centrale române.

Dela anul 1906 pînă la 1913 s'au ținut opt congrese socialiste românești, anume la Lugoj, Timișoara, Arad, Brașov, Sibiu, Budapesta și cel din urmă iarăși la Arad. Toate s'au ținut regulat la Crăciun, afară de cel din urmă, care mai întîiu a fost anunțat la Orăștie, unde fiind oprit, s'a ținut numai la 26 Oct. 1913. La aceste congrese au luat parte delegații muncitorimei române cîte odată în număr mai mare, altădată mai mic; după cum îngăduiau împrejurările. Afară de partidul nostru central s'au mai prezentat la aceste congrese prin delegații și partidul socialist al fraților noștri din România și Bucovina prin tovarășii *Racovski*, *Frimu* și *George Grigorovici*, pe cari autoritățile ticăloase dela noi nu i-au lăsat totdeauna a vorbi și a-și spune salutul.

Comitetele alese de aceste opt congrese în totdeauna au lucrat cu conștiință și după puterile lor, aflîndu-se totdeauna în conțelegere cu comitetul partidului central.

Au ținut sute de adunări și consfătuiri cu muncitorii români din orașe și sate, au căutat să lumineze și se trezescă conștiința de clasă prin vorbiri și scoțînd broșuri de știință și de propagandă.

Incheiere.

Ca sfîrșit al acestei mici istorisiri a mișcării noastre, trebuie să constatăm că, deși calea spre progres ce am făcut-o pînă acum, nu e prea însemnată, în trecut cu toții am lucrat și luptat după puterile noastre, cu cinste pentru binele, drepturile și ridicarea clasei din care facem parte.

Recunoaștem însă, că de multe ori s'au întîmplat și printre noi neînțelegeri, desbinări, cari totdeauna au fost spre dauna mișcării. Se poate să fi fost ieșite aceste neînțelegeri și din neîndestulirea sinceră a unora, dar mai adeseori s'au iscat din răutate și patimi omenești. Dar n'avem ce face, mai cu seamă cînd știm, că aceste defecte nu sunt specialitatea noastră, ci se ivesc la toate neamurile.

Se cere însă pentru viitor din partea tuturor mai multă voință de luptă și recunoștință față unul de altul. Căci drumul nostru spre mai bine e lung și și anevoios, dar perspective înălțătoare ni-se arată în cale.

Lupta adevărată numai de acum se va începe și dacă mai înainte s'au aflat frați cu suflet bun și inimă caldă, cari au jertfit pe altarul libertății, suferind și temniță, cum a fost regretatul tovarăș *Aurel Cristea*, tovarășii *I. Budean*, *Pompeius G. Bănățeanul*, *Traian Novac*, *Sava S. Damian* și alții, apoi și în viitor vor și va trebui să fie o pleiadă de înaintemergători, cari să lupte și se jertfească pentru cauza comună.

Și atunci, peste alți zece ani, nu va trebui să se istorisescă numai luptele, ci se va putea da seamă și despre rezultate cîștigate.

Lupta viitorului se va da pentru desrobirea proletariatului român din Ungaria. Deci la luptă cu însuflețire fraților! Să se elatine pămîntul sub pașii noștri puternici! Cu voinicie să ne avîntăm în lupta gigantică pentru desrobirea apăsătorilor și pentru făurirea istoriei viitoare.

Ioan Flueraș.

Internaționalismul Socialdemocrației.

De **Karl Kautsky.**

Germania este leagănul noului socialism, întemeiat de Marx și Engels. Cei doi întemeietori erau germani; cei dintâi discipoli ai lor tot germani au fost. Cele dintâi lucrări tipărite de ei eșiră în nemțește. Acest singur fapt arată pentru ce — deși el nu-i singurul motiv — în Germania s'a făcut mai întâi unirea mișcării muncitorești cu socialismul; pentru ce în Germania s'a înrădăcinat mai întâi *socialdemocrația* — și prin Germania nu înțelegem aci numai imperiul german, ci ori-ce țară locuită de un număr mai mare de lucrători cari vorbesc nemțește.

Dar socialdemocrația nu s'a mărginit la Germania. Întemeietorii socialismului modern au recunoscut, dela început, caracterul internațional pe care trebuie să și-l însușiască mișcarea muncitorească și au căutat, dela început, să deie propagandei lor o bază internațională.

Legăturile internaționale atârnă, firește, de felul de producere capitalist. Dezvoltarea sa, progresul care îl face să depășească simpla producere de marfă, e în strânsă atârnare de lărgirea tirgului lumii întregi. Dar aceasta nu-i cu puțință decât prin legăturile pașnice dintre diferitele națiuni. Ca să se desvolte, tirgul acesta cere ca negustorul străin să fie totașa de ocrotit în țara unde negustorește ca și în țara lui proprie. Multămită dezvoltării negoțului internațional, negustorul e pus foarte sus pe scara socială. Ideile sale încep să aibă precădere în societate. Dar negustorul a fost întotdeauna nestatornic: el nu și-a schimbat nici-odată părerea *ubi bene, ubi patria* — unde merge bine, unde-i câștigul mai mare, acolo-i țara mea.

Astfel, pe măsură ce se desvolte comerțul internațional și producerea capitalistă, tendințele internaționale se ivesc în societatea burgheză; lumea năzuiește pacea vecinică între țări, înfrățirea popoarelor.

Dar felul de producere capitalist dă naștere la contradicțiile cele mai ciudate. După-cum regimul acesta tinde să mărească în același timp egalitatea și neegalitatea, să scoboare proletariatul cât mai jos și să-l ridice pe treapta de clasă stăpânitoare, să înzestreze pe om cu libertatea cea mai desăvârșită și să-l robească de tot, tot așa tendința de înfrățire a popoarelor e însoțită de tendința de a aprinde învrăjbirile naționale. Comerțul are nevoie de pace, dar concurența aduce războiul. Dacă în fie-ce țară, capitaliștii și clasele în parte sunt într-o vecinică dușmănie, tot așa se petrec lucrurile și cu capitaliștii și clasele capitaliste ale deosebitelor națiuni. Fie-ce popor se silește să întindă piața de desfacere a produselor sale și să înlăture pe potrivnicii săi. Pe măsură ce se desvolte comerțul internațional și pacea universală se face tot mai trebuitoare, concurența devine mai sălbatecă și primejdia ciocnirilor dintre națiuni mai mare. Cu cât legăturile internaționale se strâng, cu atât se cere sus și tare despărțirea dintre popoare, răzlețirea lor unele de altele. Cu cât nevoia de pace e mai mare, cu atât războiul e mai amenințător. Aceste contradicții, nebunești la prima vedere, răspund de minune caracterului felului de producere capitalist. Ele se găsesc în fașă încă în producerea simplă de marfă. Dar producerea capitalistă le dă mărimi uriașe și le face de nesuferit. Ea îndreptățește tendințele războinice și face în același timp pacea neapărat trebuitoare: asta nu-i decât una din numeroasele contradicții ce-o vor pierde.

Proletariatul nu apucă pe calea contradicțiilor ce se impune celorlalte clase ale societății de astăzi. Pe măsură ce se desvolte și ajunge o clasă neatârnată, un fapt ese tot mai vădit în lumină: dintre cele două tendinți potrivnice ce se nasc în felul de producere capitalist, una singură îl interesează, iar cealaltă îl atinge din ce în ce mai puțin. De pildă, felul de producere de astăzi pricinuește pe deoparte, unirea producătorilor în mari societăți, în vederea unei acțiuni comune, și de altăparte, o luptă desnădăjduită a tuturor (producătorilor) contra tuturor. Tendința a doua

nu are nici o înfruire asupra proletariatului. În locul împotrivirii dintre *monopol și concurență*, care istovește și dezbină clasa burgheză, nu găsim decât tendința dintâi, care duce la întărirea și întinderea *solidarității* muncitorești. Urmarea firească a acestei „îngustimi de vederi“ este, că tendința care înfruește mai mult asupra proletarilor deosebitelor țări, e tendința de strângere din ce în ce mai mult a *legăturilor internaționale*. Tendința de *despărțire de răzlețire*, de *lupte naționale*, pierde ori-ce înfruire asupra spiritului lor.

Lipsindu-l de proprietate, felul de producere capitalist a deslipit pe lucrător de glie. El nu are un cămin statornic și, de aceea, nici țară statornică. Intocmai ca și pentru negustor, și pentru dânsul *ubi bene, ubi patria* — patria mea e acolo unde sunt cele mai bune împrejurări de muncă. Chiar și calfele încep să călătorească în țări străine. Astfe că, după-cum am văzut, puseră cele dintâi temelii ale legăturilor internaționale. Dar ce sunt strămutările acestea, față de strămutările pe care le cere dezvoltarea de astăzi a comerțului! Calfa căătorea cu gândul ca să se întoarcă înapoi în țară; proletarul de azi pleacă din țară, emigrează, cu femeie și copii, ca să rămână acolo unde va găsi împrejurări de muncă mai bune. Nu mai e un călător, ci un pribeag.

Ca și proletarul, și negustorul caută să nu mai fie legat de glie, să se așeze acolo unde crede că-și va face mai ușor interesele sale comerciale. Dar cu asta nu pierde ori-și-ce legătură cu țara sa. Vaza lui în străinătate, starea lui, puțința de a-și regula slobod afacerile și de a trage pe sfoară pe tovarășii săi străini, atârnă în mare parte de însămnătatea și puterea Statului de care ține și care-l ocrotește. Negustorul păstrează, deci, în străinătate, ideea națională. Deobicei, domnii aceștia sunt naționaliști, șovinisti în cel din urmă grad. Ei sunt cei dintâi cari simt însămnătatea pe care mărirea țării lor o are pentru interesele lor.

Astfel e cu proletarul. În țară, el n'a fost răsfățat cu ocrotirea intereselor lui. În străinătate, n'are îndeobște nevoie de protejarea țării lui, cel puțin în țările civilizate. Dimpotrivă, când pleacă într-o țară străină, pleacă pentru-că acolo găsește legi și guverne mai bune față de lucrători decât cele din propria sa țară. Noii lui tovarăși de muncă n'au nici un interes ca să-l lipsească de ocrotirea legilor, în caz când are nevoie de ele, contra exploataților săi. Interesul lor le cere, dimpotrivă, să caute să mărească puterea de împotrivire a străinului față de patroni.

Libertatea proletariatului modern e, deci, cu totul alta decât aceea a calfei sau a negustorului. El ajunge un adevărat cetățean al lumii, universul întreg e patria lui.

Pentru lucrătorii țărilor cari se bucură de o viață mai înaltă și de împrejurări mai bune de muncă, unde prin urmare intrarea în țară, imigrarea, întrece emigrarea, acest internaționalism pricinuește multe neajunsuri și chiar primejdii. E de nețagăduit, într'adevăr, că acești muncitori, cari au o stare mai bună, sunt împedecați în lupta lor de concurența imigranților nevoiași și fără putere de împotrivire.

În anumite împrejurări, concurența aceasta, ca și învrăjbiria capitaliștilor diferitelor națiuni, poate învenina dușmăniile naționale, scormoni ura națională a lucrătorilor contra proletarilor străini. Dar lupta naționalităților, care în lumea burgheză este un fapt totdeauna la ordinea zilei, nu poate fi decât trecătoare printre proletari.

Mai curând sau mai târziu ei sunt siliți să recunoască — dacă nu pe altă cale, cel puțin cu prețul a dureroase experiențe — că strămutarea, imigrarea, puterilor de muncă puțin costisitoare, venind din ținuturi înapoiate, în țări economicește înaintate, e tot așa de neapărat legată de felul de producere capitalist, ca și introducerea mașinilor, a muncii femeilor și a copiilor în industrie. Această imigrare nu poate fi împiedecată, ca și aceste două fapte din urmă.

Mișcarea muncitorească a unei țări înaintate suferă din alt punct de vedere de starea înapoiată a lucrătorilor din țările străine: gradul de exploatare, pe care îl rabdă aceștia din urmă, dă capitaliștilor țării dintâi un minunat

motiv, și chiar un motiv puternic, ca să se împotrivească silințelor proletarilor pentru îmbunătățirea împrejurărilor de muncă, prin mijlocul legilor sau a învoei „libere“ dintre părți.

Într'un chip sau altul, muncitorii cari rămân în țară pricep că propășirea luptei lor atârnă mult de propășirea clasei muncitoare în celelalte țări. Dacă la început simt oareși-care năcaz contra lucrătorilor străini, ei se încredințează în cele din urmă că nu-i decât un singur mijloc potrivit pentru tămăduirea urmărilor nenorocite ale puținii dezvoltări a străinătății: *trebuie pus capăt acestei inferiorități*. Muncitorii germani au motivele cele mai puternice să dorească mult ca muncitorii slavi și italieni să dobândească în străinătate, ca și în țara lor, salarii mai ridicate, zile mai mici de lucru, și, dacă se poate, ei trebuie să lucreze în această privință. Același interes îl au lucrătorii englezi față de lucrătorii germani sau alții, americani față de europeni.

Strânsa atârnare, în care se găsește lupta de clasă dusă de proletariatul unei țări față de luptele de clasă ale celorlalte țări, duce neapărat la unirea strânsă a păturilor proletare luptătoare ale diferitelor națiuni.

Rămășițele despărțirii, răzlețirii naționale, a urei naționale, împrumutate dela burghezie de proletariat, pier din ce în ce. Clasa muncitoare se desrobește din ce în ce de prejudecățile naționale. Muncitorul se deprinde tot mai mult să vadă în tovarășul său de muncă, ori-care ar fi limba pe care o vorbește, pe tovarășul de luptă, camaradul.

Legătura, solidaritatea internațională trebuie să fie, firește, dintre cele mai strânse între acele pături proletare ale deosebitelor țări, cari și-au pus înainte aceleași țeluri și se îndreaptă spre ele cu aceleași mijloace.

Autorii *Manifestului Comunist* au recunoscut dela început cât de neapărat trebuitoare era unirea internațională a luptelor de clasă proletare; dacă vor să depășească anumite margini prin țelul lor, puterea și lărgimea lor. Acest manifest se îndreaptă către *proletarii tuturor țărilor* și se încheie cu această chemare: „Uniți-vă!“, Organizația pe care au câștigat-o pentru ideile acestui manifest era *internațională*. Era „*Liga comunistilor*“.

Înfrângerea mișcărilor revoluționare dela 1848 și 1849 puse capăt acestei ligi. Dar, cu reînvierea mișcării muncitorești în 1860 și 1870, ea se ivi din nou, sub numele de „*Asociația internațională a muncitorilor*“ (întemeiată în 1860), al cărei suflet era tot Marx. Menirea ei era, nunumai să trezească simțământul de unire, de solidaritate internațională, în proletarii deosebitelor țări, ci să le deie și un țel comun și să le deschidă și o cale comună pentru atingerea lui. Ea a îndeplinit cu prisosință întâia parte a menirii sale; în cea de a doua n'a izbutit decât în parte. „*Internaționala*“ trebuia să aducă unirea proletariatului luptător și socialismului modern în toate țările. Ea spune că dezrobire proletarilor nu poate fi decât opera lor înșiși; că mișcarea politică nu era decât un mijloc pentru atingerea acestui țel; că dezrobirea proletariatului era cu neputință, cât timp va dăinui atârnarea sa de monopolizatorii mijloacelor de producere, a izvoarelor de viață. În „*Internaționala*“ însăși se ridică o împotrivire cu atât mai puternică împotriva acestor principii, cu cât era mai vădit că ele vor avea de urmare întemeierea socialdemocrației. Toți părtașii, încă destul de numeroși acum 30 sau 40 de ani, ai utopizmului burghez, mic burghez și proletar, ca și reprezentanții sindicalizmului strămt, închis, al aristocrației muncitoare, se deslipiră de „*Internațională*“, îndată ce se încredințară de țelurile ei. Căderea Comunei din Paris, în 1871, și prigonirile guvernelor diferitelor țări europene, îi grăbiră sfârșitul.

Dar conștiința solidarității, pe care o sădi și răspândi, nu pieri.

De atunci încoco, ideile *Manifestului Comunist* au cucerit proletariatul luptător din întreaga Europă (și părți din proletariatul din afara Europei). Pretutindeni contopirea luptei de clasă cu socialismul modern e un fapt îndeplinit, sau pe cale de neîntârziată îndeplinire. Bazele, scopurile, mijloacele luptei prole-

tare de clasă, fiind tot mai mult să devină pretutindeni aceleași. De aici urmă o legătură din ce în ce mai strânsă între mișcările muncitorești socialiste ale diferitelor țări. Conștiința internațională devine din ce în ce mai puternică și ajunge un singur imbold dinafară ca să deie ființă acestui fapt.

Asta s'a întâmplat, de pildă, după-cum se știe, cu privilegiul împlinirii unui veac dela luarea Bastiliei, la Congresul internațional din Paris (1889). Congresele internaționale următoare au făcut să se întărească încă legăturile de solidaritate internațională, cari se arată de altfel, în fie-ce an, cu prilejul *Sărbătorii de Întâi Mai*. În Congresele acestea nu se mai adună eugetători, entuziaști răzleți, ca în congresele pentru pace, în cari se adună burghezii, ei reprezentanții, apărătorii, cuvântătorii a sute de mii, a milioane de muncitori, bărbați și femei. Fie-ce sărbătorire a zilei de Întâi Mai arată în chipul cel mai mișcător că numai *massele* populației muncitoare, în toate centrele vieții politice și economice, toate țările cu civilizație modernă, au conștiință de solidaritatea internațională a proletariatului, se ridică împotriva războaielor și spun în gura mare că interesele patriotice zise naționale nu mai sunt în stare să învrăjbească popoarele între ele, ei numai pe *exploatare*.

Istoria lumii n'a văzut încă o asemenea trecere peste prăpastia care desparte deosebitele națiuni, o asemenea contopire internațională a celor mai număroase pături populare. Acest fapt e cu atât mai mare, cu cât se împlineste la umbra înarmărilor militarești cari, de partea lor, înfățișază o priviligiu pe care istoria lumii n'a văzut-o încă până acum, înarmări pentru cari Europa cheltuește sume nesocotite.

În vederea acestor înarmări, socialdemocrația are în doita datorie de a stărui și mai mult asupra punctului său de vedere internațional.

(Din „Bazele Socialdemocrației”).

~~~~~  
*Asupritori numai până atunci vor fi, până vor fi oameni, cari se lasă să fie asupriți.*  
~~~~~

M. x' m Gorki.

Orologiul.

I.

Tic tac, tic tac!

În tăcerea și singurătatea nopții te zdruncină ascultarea orologiului cu elocvența-i nepăsătoare: bătaile sunt monotone și matematic egale; ele măsoară necentenit acelaș lucru: mișcarea neîncetată a vieții. Întunecul și somnul învăluiesc pământul; totul tace, singure orologiile, reci și sonore, înseamnă fuga secundelor... Pe cadran (figură circulară în părți egale), acul alunecă și fără reîntoarcere, viața se micșorează cu o secundă, cu o infimă parte din timpul, care ne este dat fiecărui din noi, cu o secundă, care nu se va reîntoarce nici odată. De unde vin secundele și unde dispar ele? Mister! Astfel sunt multe chestiuni fără răspuns, chestiuni mai importante încă, de a căror deslegare atârna fericirea noastră. Cum să trăiești, cum să te poți face indispensabil vieții, cum să nu pierzi ori-ce credință și ori-ce dorință, cum să lucrezi pentru a face ca nici o secundă să nu dispară fără a-ți fi emoționat sufletul și inima! Orologiul răspunde-va el oare la aceste chestiuni? a cărui mișcare nu are sfârșit, ce va spune el?

I.

Tic tac, tic tac!

Nu e pe lume nimic mai nemilos decât orologiul: el răsună tot așa în clipa nașterii, ca și în clipa când zmulg cu nesat, florile visurilor tinereții. Când vei horeâi pe patul morții, orologiul va număra într'un ritm calm și sec, secundele agoniei tale. În calculul său rece va răsuna un ce atotștiutor, oboșala par'e-a de-a ști. Nu e nimic care să-l miște când-va. El este nepăsător, și noi, dacă voim să trăim, trebuie să ne creăm alte orologii, pline de senzațiuni și de gândire, pline de acțiune, pentru a înlocui aceste orologii plicticoase, monotone, cari răsună rece, fără gres și cari-ți inecă sufletul.

III.

În mișcarea neîncetată a orologiului nu există un punct fix. Căci ce numim noi prezent? După o secundă, naște alta, care împinge pe cea dintâi în prăpastia necunoscutei.

Tic tac! și ești fericit. Tic tac! și iată că în sufletul tău se revărsa otrava durerii, care poate rămânea în tine toată viața, dacă nu te silești a umplea fie-care secundă cu ceva nou și plin de viață. Suferința e seducătoare, ea e pentru noi un privilegiu primejdios; adesea noi nu căutam un alt drept superior vredniciei omeneste. Suferința e pretutindeni! Ea ne atinge așa de ușor, că nu mai atrage atențiunea nimănu. De aceea nu face osteneala de a întregi. Trebuie umplut sufletul cu preocupățuni mai originale, mai prețioase, nu-i așa? Suferința este un fond depreciat și nu trebuie să ne plângem de viața ori și cui: arar vorbele de mângâiere cuprind cea-ce omul caută în ele. Viața e mai complexă și mai interesantă, când omul luptă împotriva atot ce-l împedecă să trăiască. În luptă orele plicticoase și îngrozitoare trec repede, nezărite.

IV.

Tic tac, tic tac!

Viața omului este ridicol de scurtă. Cum să trăiești? Unii se îndepărtează cu încăpăținare de viață, alții se jertfesc în întregimea ei. Cei dintâi către sfârșitul zilelor vor fi săraci în duh și amintiri; ceilalți bogați în toate acestea. Unii și alții vor muri, din nici unul nu va rămânea nimic, dacă nici unul nu-și va fi jertfit fără nici un gând ascuns inima și spiritul. Și când vei muri, orologiul va număra vecinic nepăsător secundele agoniei tale — tic tac! Și în timpul acestor secunde se vor naște alte creaturi, mai multe poate într'o secundă și tu nu vei mai fi! și nimic nu va rămânea din tine în viață, afară de corpul care va mirosi urit! Mândria ta nu se răzvrătește împotriva acestei creațiuni automate, care te aruncă în viață și apoi te zmulge din trânsa — și nimic mai mult? Întărește dar amintirea ta în viață, dacă ești mândru și dacă te simți jignit de subordonarea ta misterioasă vremei. Gândește la rolul tău în viață! s'a făcut o cărămidă, a fost imobilizată într'un edificiu, apoi a căzut, s'a prefăcut în praf, a dispărut... E trist și banal de a fi o cărămidă, nu-i așa? Nu te asemeni dar cu ea, dacă vrei să guști ceasuri p'acute, vioae, pline de senzațiuni și de gândiri.

V.

Tic tac, tic tac!

Dacă socotești importanța ta după mișcarea nesfârșită a orologiului, conștiința umilității tale te va zdrobi. Fiecă ea să execute în tine mândria, să simțiți dușmănie împotriva vieții, care te umilește, să-i declari război! În numele cărui lucru? Când natura a scutit omul de facultatea de a merge în patru labe, ea i-a dat să poarte o cruce; idealul! Și de atunci el tinde, inconștient, instinctiv, către mai bine! Face-ți această tendință noită, învățați pe oameni să înțeleagă că adevarata fericire stă numai în viața de-a lucra pentru mai bine. Nu vă plângeți de nimic. Singurul lucru pe care poate să vi-l aducă tânguirea voastră este compătimirea, pomana săracilor de spirit.

Toți oamenii sunt deopotrivă de nenorociți, dar acela ce se împotoșează cu nenorocirea lui este mai mizerabil. Acei cari sunt mai însetați decât alții de a tragă asupra-le atențiunea, sunt cei mai puțin demni de dansa. A înainta necentenit este scopul vieții. Aceasta să fie o sfortare și atunci în ea vor fi ceasuri de pură frumuseță...

VI.

Tic tac, tic tac!

— Pentru-ce e data lumina, a cărui cale e e închisă și pe care tu ai înconjurat-o de întunec? întrebă bătrânul Iob pe cel Vecinic.

Astăzi nu mai este nimeni așa de îndrăzneț pentru a-și închipi, că oamenii sunt copii lui Dumnezeu ca omului. În general oamenii se socotesc puțin astăzi. Ei iubesc puțin viața și de altfel fără să-și dea seamă se iubesc pe ei înșiși. Și apoi li-e frică de moarte, deși nimeni nu o poate evita. Inevitabilul este lege pentru toți. Căci din epoca de când este pe

pământ, omul moare. E timp să se obicinuiască cu aceasta. Conștiința datoriei îndeplinite poate nimici teama de moarte și drumul vieții cinștit străbătut, asigură un sfârșit liniștit... Tic tac... Și pentru un om alte ciasuri vin, ciasuri, în cari viața omului este judecată, ciasurile severe...

VII.

Tic tac, tic tac!

În realitate totul este destul de simplu pe această lume plină contradicțiuni, de minciuni și de patimi. Și totul ar fi mult mai simplu încă, dacă oamenii s'ar pătrunde unii pe alții și dacă fie-care ar avea un adevărat prieten.

Omul singur, chiar dacă este mare, e fără îndoială foarte puțin. Este de neapărată nevoie de a ne înțelege mutual, căci noi toți vorbim mai puțin clar decât gândim. Omului îi lipsesc cuvintele necesare pentru a-și deschide inima înaintea altora și pentru aceasta înaltele gândiri importante, gândirile grave pentru viață, pier fără a lăsa urme, căci în momentul voit el nu găsește forme potrivite pentru a le exprima. O gândire naște, e o dorință sinceră de o încarna în cuvinte, în cuvinte hotărâte și clare, dar aceste cuvinte nu există.

Mai multă atențiune pentru gândire! Ajută-o să se nască și ea îți va răsplăti totdeauna truda ta. Pretutindeni și în toate sunt gândiri. Chiar în crepăturile pietrelor vei putea citi dacă vei voi. Dacă am voi, am fi stăpâni vieții, și nu sclavii ei ca acuma. Ajunge să avem dorința de a trăi, mândra conștiință a puterii noastre, pentru ca viața să ne ofere ciasuri frumoase, pline de manifestațiunile puterii spiritului, puternice prin înălțimea actelor — ciasuri mărețe.

VIII.

Tic tac, tic tac!

Trăiască inimoi, puternicii de spirit, oamenii cari servesc adevărul, dreptatea, frumosul! Noi nu-i cunoaștem pe aceștia, pentru-că ei sunt mândri și nu cer nici o răsplată; noi nu vedem bucuria cu care-și încălzesc inimile. Lumina viața cu o lumină strălucitoare, ei silesc chiar pe cei orbi de a o vedea. Trebuie, ca orbii să vadă, ei cari sunt atât de numeroși, trebuie ca fie-care să vadă cu groază și cu dezgust cât e de josnică viața, de nedreaptă și monstruoasă! Da, trăiască omul stăpân pe dorințele sale! Întreaga lume e în inima lui, toată suferința lumii umple sufletul său. Noroiul și răutățile vieții, minciuna și cruzimea ei îi sunt vrăjmașii; toate ciasurile el le cheltuește din toată inima pentru a lupta și viața sa e plină de bucurii mărețe, de frumoase zbuciumări, de o mândră îndărătnicie. *Nu te cruța!* este cea mai frumoasă învățătură de pe pământ. Da, trăiască omul care nu știe să se cruțe! Sunt numai două forme de viață: putrefacțiunea și combustiuinea. Lașii și lacomii aleg pe cea de a doua. Fia-care dintre acei cari iubesc frumuseța, măreția, o vad destul de limpede.

Ceasurile vieții noastre sunt deșate și plicticoase; să le umplem dar cu frumoase acțiuni, fără a ne cruța și atunci vom trăi ciasuri mărețe, pline de o plăcută emoțiune, pline de o plăcută trufie arzătoare! Încăodată: Trăiască omul care nu știe să se cruțe.

(„Viitorul Social”).

I A R N A.

*Se cerna floare după floare harnic,
Flori albe ce s'astern ușoare...
De fluturi albi un roi fugarnic,
Sau clipe albe, vise călătoare...*

*Cuâtăt belug și sfântă măestrie,
S'embracă totul în tăcere,
Că pare-o albă simfonie
De triste flori, plăpânde, efemer...*

*Iar când te pierzi în zările-necotate
Vezi zâns, ce alog ușoare,
Se prind în horă scăpătate
Stărnind în jurn-le un colb de floare.*

Vanda.

Lupta sindicatelor din Ungaria și starea lor în 1912.

Muncitorimea conștientă din Ungaria în cei din urmă zece ani, prin munca și lupta ei puternică, a făcut minuni, în privința îmbunătățirii sortii sale. Dela 1900 încoaci ș-a fost luat un avînt atît de frumos, încît comparîndu-o chiar și cu mișcarea muncitorească din străinătate stă în rîndul prim. Dar această înaintare a și băgat spaimă mare în clasele stăpînitoare, cari puneau piedeci și obstacole înaintea acestei mișcări. Ne putem închipui cu cît mai multe rezultate am putea avea, dacă poporul muncitor din Ungaria ar avea dreptul de a se organiza și a se întruni; de a face greve, așa ca și în țările mai înaintate, cum sunt Germania, Franța, Anglia, etc.

Mai jos arătăm cu cifre (numeri) rezultatele mișcării syndicale. Aceste cifre vorbesc dela sine și am dori, ca muncitorii români, cari doresc o viață mai bună, să intre cu toții în aceste syndicate, căci pînă acum, deși numărul meseriașilor români e cam redus, totuși ar putea fi mai mulți membri ai sindicatelor. Nu se poate constata cu siguranță c_ăți membrii români pot fi, dar credem, că între cei 110 mii de muncitori organizați din Ungaria, cel puțin 10-12 mii sunt români. Dar este un rău și acela pentru noi români, că nicăiri nu suntem concentrați, ci ne aflăm răzlețiți peste tot teritoriul țării. De aceea nu putem arăta noi și ca români rezultate proprii de-o însemnătate mai mare. E fapt însă, că în comitetele acestor syndicate sunt aleși și membrii români în număr mai mare și aceasta dovedește, că se află și printre români elemente serioase.

Cu dezvoltarea industriei în părțile Ardealului, care nu va întîrzia mult, deoarece capitalismul va avea lipsă de brațele muncitorilor romîni și de materialul brut ce se află prin munții Ardealului, — vor veni și pentru noi, Romîni din Ungaria timpuri mai bune. Dar trebuie ca și pînă atunci să ne organizăm cît se poate mai puternic, să nu fim noi cei mai înapoiați și în privința asta.

Numărul membrilor sindicatelor și venitele anului 1912.

Uniațiune generale și organizațiile locale	Numărul membrilor la sfârșitul anului 1912	Venitul total de la 1 Ianuarie pînă la 31 Dec. 1912
1. Dulgheri	1814	23.153.92
2. Barbieri și frizeri	149	685.32
3. Curoлари	710	11.932.60
4. Argășitorii	1458	16.997.58
5. Cizmari	5263	46.937.28
6. Bruțari	2764	—
7. Constructori (zidari)	16609	256.806.91
8. Lemnari	12234	260.767.26
9. Zugrăvi și văpsitori	2140	34.858.23
10. Agricultorii (Muncitori de pămînt)	4989	15.509.66
11. Transportatori de bucate	740	10.081.15
12. Lucrători de arte grafice	969	63.161.40
13. Măcelari	696	12.157.80
14. Pălărieri	225	15.000.16
15. Hornari	1014	7.787.79
16. Mănușeri	82	776.02
17. Tipografi	10861	828.333.63
18. Legători de cărți	3625	50.808.01
19. Funcționari	1299	49.762.40
20. Morari	506	6.333.16
21. Croștori	5068	113.417.83
22. Chelneri	782	19.241.07
23. Cărăuși	485	5.454.54
24. Lucrători în textil	600	5.199.—
25. Lucrători în sticlă	442	6.299.93
26. Metalurgisti	26723	416.047.35

27. Muncitori la căile ferate	6490	—
28. Lucrători la chimie	496	4.535.05
29. Ciasornicari	380	9.862.08
30. Băeșii din Baranya-szabolcs	1877	7.634.44
31. Pantofari	1266	15.987.84
32. Comercianți	141	1.828.66
33. Tâmplari modelişti	396	11.529.46
34. Muncitori la ceramica în Pécs	79	520.86
35. Sculptori	346	3.334.29
36. Colportori de ziare	155	826.44
37. Lucrători în porțelanuri	102	1.292.02
38. Cofetari	2764	6.045.02
Total	105458	2,333,806.66

Celtuelile în anul 1912.

	Cor.
Ajutor în caz de lipsă de lucru	363,650.42
Ajutor pentru călătorie și pentru mutare	47.106.76
Ajutor extraordinar	26.034.85
Ajutor pentru înmormântare	26.696.70
Ajutor celor bolnăvi și pentru naștere	247.737.10
Ajutor văduvelor orfanilor și bătrânilor	128.986.44
Pentru apărarea de drept	42.169.46
Pentru educație (învățămînt)	34.221.81
Pentru bibliotecii	31.527.01
Pentru foii de breaslă	134.286.68
Pentru chirie	165.117.—
Pentru susținerea lucointelor	39.275.65
Pentru administrate	215.556.63
Diverse	40.885.46
Pentru mobile	34.034.91
Agitate	86. 87.23
Serbări	28.267.71
Plătirea ratelor pentru averea nemiscătoare și alte cheltuieli	509.301.88
Total	2,201.893.70

Acestea sunt cele mai însemnate date ale mișcării syndicale din Ungaria. Fiește-care tovarăș român se poate convinge din ele despre marea importanță a organizației de breaslă.

Syndicatele sunt azi stîlpii cei mai puternici ai mișcării muncitorești, deci tovarășii; să intrăm sub scutul lor!

A voastră este vina.

...Privesc în fața voastră și mă cuprînde plînsul;
Căci fruntea vă necerțită și obrazi voștri-uscați
Imi spun de suferința, de viața voastră-amară.
Pe care blînze, de veacuri, ca vitele-o purtați.

*Și nu v ați plîns vr-o dată, nici chiar cînd pînă la pluguri
Rîzînd dădea străinul cu biciul crud în voi,
Batîndu și joc de lege, răpînd a voastră muncă,
Lăscadu-vă n durere și-n lacrimi și-n nevoi.*

*Orcîț ar fi durerea, voi resemnați o duceți,
Căci nu cunoașteți plînsul și nu știți tînguinea;
Amara suferință cuprînsu va ntrăitla
Incît cu voi se naște și una-vi-i cu firea.*

*De-aceia cînd vă pune ca să săpați prăpăstii,
Să scoateți din adîncuri enorme bogății,
Sau cînd mînați cu biciul, cu-a voastrăi frunți sudoare
Scaldăți pe cîmpi belșugul de holde aurii,*

*Cu frunțile aplecate voi vă supuneți sorții
Și vă-ndemnați la lucru cu ochii-nlacramați;
Iar dacă chinul care vă zbate-n pept prea mare-i,
Voi v-asezați la umbră și doina vi-o cîntați.*

*Așa să fie soarta? Să vă treziți în noapte
Și să petreceți viața sub cînt cu-atîta trudă?
Ori să săpați prăpăstii ca să v-arunce n ele?...
O, nu!... Nu poate soarta să fie așa de crudă!*

*...A voastră este vina că suferiți atîta
Căci v ați deprins cu viața ori cît ar fi de grea!
A voastră este vina, copii ai sorții triste:
Sunteți prea blînze, prea multe, prea mult puteți
răbda?...*

Mihail I. Procopie.

Moș Crăciun.

De I. Neagu.

Bătrân și gârbovit de vremuri, cu valuri de plete albe resirate pe umeri și abia găsindu-i-se chipul de om, printre stufoasele-i sprâncene, îngrămădite ca nămeții deasupra ochilor și albele-i mustați mari și groase, căzute și pierdute-n barba lui trufașe ce-i acoperea pieptul, ca un mănunchiu de colilie, îl făcea să pară, ca născut din nemiscatele valuri ale omătului scipitor la soare.

Înfîgându-și adînc, în omătul scărțîitor, toiagul, înainte gîfăind, cu capul plecat, cu trupul dat înainte, înainte încet, domol, cum înaintează vremea, ce pururea trece, dar niciodată nu i-se bagă în seamă mersul. Pe nesimțite iată l ajuns pe culmea unui deal, la poalele căruia se desfășura câmpul, ca o pînză nemărginită, albă pierdută în depărtările zării. Departe, ici și colo se înălțau grămezi albastrii, stropite cu alb, ca niște năpraznice valuri înspumate, închegate în legănatul lor înșelător, erau păduri și sate. Și, pe deasupra cuprînsului strălucia, ca un sloi de gheață, al totului de viață dătător, soarele.

Obosit, moșneagul s'așează pe un dîmb, măturat de vânturi și privind înainte-i oftă adînc, ca drumețul venit de departe, pe cai fără sfârșit.

Pe coasta despre câmp se urcă cu pași mărunți, dar hotărâți, se urcă o tînără fecioară slabă, ofițită, ai cărei ochi trași și cercuiți fulgerau totuși poftiri de viață, cu rochia zdrențuită, cu capul gol și-nvâlvoat, cu picioarele eșite prin opinci...

— Bună vreme, moșnege.

— Plecăciune, fată... Dar, încotro și cum de rătăcești prin câmpuri? N-ai părinți sau alte neamuri, să ți dea și ție un adăpost în aste vremi de iarnă?

— Dacă nu neamuri și părinți, cel puțin trei din patru părți ale omenirii mă cunoaște și c_ăți trăese pe fața pămîntului, cu toți mi dauorează viața lor. Dar, mi ar fi fără sfârșit povestea... Și tu, moșnege, ce miroși a țărănie, cum de ai fost blestemat, să nu ți afii nici la bătrînețe un colț de tihnă și odihnă?...

Oftă moșneagul și două lacrimi licărirau în colțul ochilor săi aproape stinși și-alunecându-i pe părul obrazilor, i-ngheță pe stufoasa-i barbă de omăt.

— E drept, copilă, am fost blestemat, să rătăcesc, nu de ani, ci de veacuri pe scoarța ăstui grăunte de muștar, zămislit în răle...

— Și, cine ești?...

— Eu?... Sînt Magul dela Răsărit, ce zărînd steaua mîntuirii, am purces în cale-i și-aflat-am copilul neprihănit, ce avea să fie glasul dreptății și-al înfrățirii...

— O, îl știu, îl cunosc... Lacrimi fierbînti brăzdară ofițiti obrazi ai fecioarei și căzând, topiră omătul, pătruzându-i în adînc.

— Doar, din poveste, altfel... De atunci sînt veacuri și tu ești abia o copilă.

— O, nu, Bătrâne Mag, trăit-am chiar în vremea lui, căci născută-s de-olaltă cu omenirea și viața mea de-a ei atîrnă, și iarăși fără mine, întreaga omenire, o clipă nar mai dăinui... Acela fost-a ursitul inimei mele, ce dintrunceputul veacurilor așteptatu l-am...

Vraja glasului lui mîngăiatu-mi-a auzul. Auzitu l-am pe țărîmul Ghenizaretului, la Capernaum, în Samara și-n cetatea Sionului. Ochii lui, scaldăți în vraja nopților arabe, săgetatumi-a inima și... dumnezeiasca lui gură gustată-din fragele buzelor mele...

— Marta, tu ești Marta...

— Eu sînt... zise fecioara într-un suspin sfîșietor... Eu sînt Marta de-odinioară, dar vremurile schimbatu-mi-au numele și astăzi mă chiamă Munca.

Se sprijini moșneagul în toiagul lui, bătrân ca și dînsul și sculându-se încet, gemînd, scărțîindu-i vinele, și-nălța cu mîna sprâncenele ce-i cădeau pe ochi și, privind de aproape în ochii fecioarei, îl năpădiră lacrămile și deschizându-și brațele-i de gheață, cuprînses mijlocul zdrențaros, dar pururea-nfocat al Muncii, sărutându-i, drept mîngăiere, obrazii ei subți și ofiți de chinuri.

S-așezară tăcuți pe dîmb, privind întinsul

câmpului scriitor la soare, asemuitor unei mări liniștite, ușor încrețită de vânt.

— Înțelepte Mag...

— Nu, nu-mi mai zice astfel. Vremurile, care schimbă totul, schimbat-au și numele meu. Zi-mi Moș Crăciun.

— Vai, tu, tu ești cela, ce aduci în cuprinsul vrăjmașei mele veselii, petreceri și orgii, pe când în cuprinsul fraților mei, tristețe și-amăgire?...

— Dar, logodnică rău ursită, nici vrăjmașă, nici pe frații, tăi nu-i cunosc!

— Vrăjmașă mea fu Tiberiada, ce-i mănăcă capul Botezătorului, Ana și Caiafa, ce l-mântuiră pe Apostolul Păcii, vrăjmașă mea purcede din cetatea Banului și-a Huzurului, vrăjmașă mea se chiamă Bogățimea, zămislită din Lene și Vieșug. Iată-mi vrăjmașă, ce din veci de veci îmi calcă drepturile și-mi suge viața, orbindu-mi frații prin uelțurile celor ce au zămislit-o. Acestea i-aduci tu bucurii și-ospătări bogate, în fiecare an, când ea, slujindu-se de numele tău, se lăfăște-n bielșuguri, pe mine, din sudorile și sângele căreia se-nfruptă, m-alungă, mai înainte de-ami întinde mâna...

— Vai, mie, la ce-am fost ursit...

— Pe frații mei, deșijderea îi cunoști. Pescarii, ce se grămădeau s'asculte cuvântul mântuirii din gura ursitului meu pierdut, cetele de robi, ce muriră sub biciul de plumb al stăpânilor, iobagii veacului trecut, muncitorii de azi și de mâine, aceștia sânt frații mei. Lor, tu pe fiecare an odată, le-aduci amăgiri deșarte. Îi faci să-și întoarne cugetul către cela ce-i îndruma pe căile mântuirii și-atunci, doar atunci, căci tu treci, pe când dânșii iarăși rămân amăgiți, în nădăjduri deșarte și-amețiți de amăgirile astea rabdă-n tăcere chinuri de foc, pururea întrezărind ceva, dar anume ce, sărmanii, tu nu le spui, iar ei nu știu, n'au de unde ști.

— Copila, dreptate ai... Ursita mea fu amară. Pacea Vecinică nu vrut-a să-mi deschiză brațele, ci blestematu m-a, pururea să fiu eu ochii pe steaua cea, ce sfășie văzduhul cu săgețile îi de foc și să merg înainte, vecinic înainte, dar rotunjimea acestui blestemat pământ mă trece la un an odată tot prin aceleași locuri, de atâtea zecimi de veacuri călate de mine... Cei vicleni știu a se-nfrupta din cuvântul meu, dar cei săraci cu dubii nădăduesc numai. Și doborât de vremuri cum sânt, mă simt fără puteri, văd, total văd, dar de îndreptat, nimic nu pot să-ndrept... Incaltea, de m-ar chema întru dânsa cea a tuturor durerilor alinătoare, Pacea Vecinică, atât de fericit așa fi, cel puțin n-ași mai simți relele, ce mă necjură pe acest grăunte de nisip, răcit prin lumea fără de-nțeleș a stelelor.

— Bătrâne, de vrei s-asculți îți voi glăsuia o veste bună.

— Bucuros, logodnică nefericită.

— Privește, colo, departe, prin negurile vremurilor, licărind când și când fulgere roșii...

— ...Mă uit, dar... zădarnic copila, ochii mei sânt prea slabi, să mai poată pătrunde-nțeleșul vremurilor. Odinioară, citeam în vremuri ca-ntrun papyrus, acum nu mai pot, s-a mântuit... Dar, ce îi, ce sânt acele fulgere?

— Chemările logodnicului meu.

— Cum, adevărat să fie? Veni-va iarăși Galileanul? O, fie bun venit.

— Nu moșnege, nu-i cela ce s-a dus, ci cela ce va să vie. Nu îi cel născut dintr-o poveste, ci cel născut din Cunoștința Totului. Acela era inima, acesta-i mintea, acela era Credința, acesta-i Știința.

— Vra să zice ești logodnică altuia?

— Da, bătrâne, căci dac-atunci eram copila Marta, căreia acela-i împodobise numai jugul, purtat de veacuri, acum sânt fecioara-Munca căreia așteptatul mire, îi va zdrobi cu desăvârșire jugul. Cu acela eram supusă, smerită, făcându-lă chiar, cu acesta fi-voi însă, liberă, mândră și dreptă... O, venirea mirelui meu, mult așteptat, va zgudui întreaga înfățișare a lumii. Va fi răzbnător ca trăsnetul cerului și totuși binecuvântat ca ploaia venită în urma secetei. Logodnicul meu aflat-a de mult, de secetei, de toate câte le îndur din pornirea fără îndurare a vrăjmașii mele și de-asta și pornirea lui va fi tot așa de grozavă, de n-o mai rămâne din toată clădirea Lenei, întemeiată

pe Vieșug, nici piatră peste piatră, ci se va nări de-apururi în țărna uitării... Iar tu, moșneag pribeag, bucură-te, căci venirea mirelui meu, îți va deschide calea Vecinicii Păcii și-ți vei afla odihna, pe care o prea dorești. Și... poate, nu vei fi dat uitării în totul de mine, ci, liberă și fericită, veni voi în haine de purpur, nu în zdrențe, ca astăzi, veni voi în fie-care an la mormântul tau, pe care sădi-voi flori, ca pe-o dulce aducere aminte din bazmele copilăriei...

— Fie-ți în plin proorocirea, ca cel puțin acum să gusti și tu fericirea vieții, copilă mult încercată... Dar, până la venirea îndurătorului tău logodnic, când mi s-or deschide porțile odihnei de veci, cată să-mi târâsc pașii pe căile blestemului meu... Rămâi cu bine fecioară și „fi-i pururea gata, căci nu se știe ceasul, când va sosi mirele, să îți bată la poartă“...

— Cu bine mergi, Moș Crăciun și bucură-te căci, ceasul mântuirii tale s-apropie...

— Dar, fecioară fericită, sânt grele cărările vieții singur, de ce n-ai veni cu mine?

— Bătrânețele ți-au șters înțelepciunea, bătrâne Mag. Privește, însă, încrușșarea căilor noastre: tu, către apus, către întunerec, eu spre răsărit, în spre lumină...

Vizita.

În închisoarea în care fusese băgat teroristul Ivan Petrovici Smirnoff—prins pe cînd pregătea un complot, cu mai mulți tovarăși și condamnat de curând — primi vestea că fusese grațiat. În loc să fie spânzurat, se va duce să moară cu încetul în Siberia, departe de ai lui în tîmpenia nenorocită a închisorii pe toată viața. Își primi soarta cu vitejia credincioșilor.

— E legea războiului își zicea el. Invins ispășesc și plătesc! Dacă ași fi singur, n-ași avea nici o părere de rău. Dar bieții mei părinți, colo, în odața lor singuratică! Nimic pentru dânșii în viitor, care să-i poată face a uita trecutul! În sfîrșit, de oarece înainte de despărțirii de veci se îngăduie condamnaților o ultimă întrevedere cu tatăl și mama lor, o să știu să pun destulă duioșie în acest adio suprem, pentru ca ei să mai poată continua a trăi...

Care nu-i fu încrămășirea și durerea când — cu câteva zile înainte plecării în Siberia — temnicerul îi aduce la cunoștință că îi se dădea voie să vadă nu pe tată-său și pe mamă-sa, cum nădăduise, ci numai pe unul dintre bieții bătrâni!

Cum să aleagă între tată-său și mamă-sa pentru cari avea o dragoste deopotrivă de adîncă? Durere morală de o cruzime subtilă, care se adăuga încă la chinul lui. Putea el zdrobi inima unuia din bătrâni, făcându-l să creadă că-i e mai puțin drag decât celălalt? Ori cât de oțelit ar fi fost Ivan Petrovici n-avu curajul unei alegeri atât de crude.

„Scumpi părinți, le scrisese ei cu învoirea nacialnicului (directorul închisorii), se pare că, grațiat, voiți fi trimis în Siberia. Înainte de plecarea mea, foarte apropiată, unul din voi — dar unul singur — are dreptul să-și ia rămas bun dela mine. Cu inima sfășiată vă las vouă grija alegerii, pe care n-am nici tăria, nici dreptul, nici chipul s-o fac, căci avînd aceeași sfîntă iubire pentru amândoi, pe amândoi ași vrea să vă strîng în brațe“.

Piotr Achimovici Smirnoff și nevasta lui Maria Stiepanovna, primind serisoarea fiului lor, la început n-au avut ochi și gînd decît pentru grațierea lui. De trei săptămâni zi și noapte, în tăcere, mintea lor îngrozită, privirea lor fixă, nu vedea decît grozăvia execuției, și biata lor inimă bătrână se zbătea de spaimă. Simțind că vorbele sunt de prisos, plîngeau fără a scoate o vorbă și în tăcere, când nu mai puteau de durere și groază, își dăceau unul altuia un pic de curaj, strîngându-și mâinile tremurătoare. Cu câtă bucurie și-ar fi jertfit viața, ca s-o salveze pe a lui Ivan. Și iată că aflau, chiar dela el grațierea și trimețerea lui în Siberia.

Primă și scurtă clipă de ușurare, după care își ziseră că, totuși scumpul lor Ivan le era zmulș pentru tot-d'una și abia atunci recăpătându-și sângele rece, băgara de seamă că trebuiau să se bată dela dulcețea și sfășierea

ultimei întâlniri cu dînsul. Care din doi avea mai mult drept la ultima îmbrățișare? La început a biruit la amândoi instinctul sălbatic.

— L-am căpătat atât de tîrziu zise, tatăl, după o viață atât de grea! Era toată bucuria și toată nădejdea bătrîneții mele...

— L-am plămuit din carnea mea! se bocea femeea... Viața mea mi se zmulge! Mi se pare că mie mi se cuvîne mai degrabă îmbrățișarea din urmă.

Dar, buni și drepti amândoi, își inviseră de grabă acest avînt al egoismului.

— Piotr Achimovici! zise cu resemnare vitejească biata bătrână, către sotul ei cu mult mai bătrîn de cât ea... știu c-a fost marea mîngăiere a vieții tale chinuite, tu ai să te duci să-l vezi și să-l auzi pentru cea din urmă oră.

— Nu, Maria Stiepanovna! răspuse tatăl, încordându-se, ca să-și ție lacrămile... tu l-ai născut în dureri, l-ai hrănit cu laptele tău, și prin îngrijirile tale l-ai făcut om, tu ai să-mi aduci cuvintele lui cele din urmă. Dar ce sălbătăcia să ne pedepsească pe noi cu chinul acesta, pe noi cari n-am făcut nimic!

* * *

După două zile, la ceasul hotărât pentru vizitarea închișilor, cât de mișcată se îndreaptă bătrâna spre fortăreață! Slăbită de groaza ce-o stăpânise trei săptămâni, sprijinindu-se de pereți, cu picioarele tăiate și respirația oprită, putu trece pragul închisorii.

— Vii să văd pe fiul-meu, Ivan Petrovici Smirnoff, șoptea ea, cu vocea nesigură.

Un gardian o conduse de-alungul coridoarelor. Ea se temea că nu i se va da voie să-și vadă odorul decât printre două rînduri de grății, între cari umblă în sus și în jos temnicerii, ca să împiedice duioșia convorbirilor, ruga tragică a ochilor cari se cheamă.

Fu o ușurare pentru dânsa când își dădu seamă că, străbatînd coridorul cu șirurile de grății, gardianul o ducea la cancelarie, cameră favorită, unde nimic nu desparte pe cei cari vor să plîngă împreună. De aceea se simți mai înviorată, când, pătrunzînd în cancelarie, își repetă ruga șoptită:

— Vii să-l văd pe fiu-meu, Ivan Petrovici Smirnoff.

— Ivan Petrovici Smirnoff? Apoi, l-am spânzurat ieri!

Un țipăt groznic de ființă pe care o ucizi trebuie să fi răsunat în coridoare, pînă în fundul celulelor, unde închișii ascultau cu tăcere. Ochii Mariei Stiepanovna se dădură peste cap, brațele ei bătură aerul, corpul ei se lăsă pe picioarele moleșite. Curînd, în marea sală, biata mamă nu mai era decît un lucru fără suflare, ceva ca un cadavru...

Atunci temnicerii, zîmbind sălbatic, trimeseră să aducă din celula lui, pe Ivan Petrovici, care de nenumărate ceasuri se înduioșă, se fericea în așteptarea vizitei. Pe cine va vedea: pe tatăl ori pe mama? Cite lucruri aveau să-și spuie în această întrevedere de o jumătate de ceas, înainte de despărțiri pe veci! Trecînd coridoarele sub pumnul gardienilor, era silit să-și ție mîna pe inimă, ca să-i împiedice bătăile.

Și ce privire de dragoste nebună, oînd ușa cancelariei se deschise înainte de el. Dar ce țipăt de durere și spaimă cînd, în forma aceea întinsă pe jos, o recunoscu pe mama lui.

— Mamă, mamă! Dar e moartă!...

Și se aruncă lingă dînsa, plîngînd.

Unul din temnicerii alergase însă după medicul închisorii. Căci dacă își luau dreptul să facă oamenii să sufere, prin mijloace drăcești, nu-i puteau lăsa să moară fără a-și da aerul că le vin în ajutor.

Dar cînd după o silință de două-zeci și cinci de minute, Ivan Petrovici avu în sfîrșit ușurarea s-o vadă pe mamă-sa revenindu-și în fire și deschizînd ochii, jumătatea de ceas reglementară se isprăvise.

Pe cînd gardiștii se sileau să-l zmulgă de lingă dînsa, departe de ochii ei cari reîncepeau să vadă, el abia dacă mai putu să se strîngă pentru ultima dată lingă corpul ei, pe cînd dînsa, cu vocea plîngătoare, murmură:

— Vania! Vania al meu!

Și cînd ea avu puterea să-și întindă spre dînsul brațele tremurătoare, el fusese despărțit de dînsa, și pentru tot-d'una. **Georges Lecomte.**

ÎN ȘTIINȚĂ ESTE PUTERE!

Să cetim și să răspândim broșurile socialiste. Iată broșurile cari se găsesc de vânzare la administrația „Adevărului”. Ele nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui muncitor luminat:

Calendarul muncii pe anul 1914	— — — — —.25	Către tineri, de Kropotkin	— — — — —.30
Mama, roman, de Maxim Gorki	— — — — — 1.50	Dreptul la lena, de Paul Lafargue	— — — — —.30
Socialismul și clasa muncitoare	— — — — —.10	Evoluția capitalului	— — — — —.50
Din regimul arbitrarului și lașității de dr. Racovsky	— — — — —.60	Ce este și ce vrea socialdemocrația	— — — — —.10
Inchisorile rusești	— — — — —.30	Să fie lumină! de Vincevski	— — — — —.05
Programul partidului socialdemocrat din România	— — — — —.10	Cartea muncitorului	— — — — —.10
Trăiască votul universal	— — — — —.05	Întâi Mai, sărbătoarea Muncii	— — — — —.05
Jos legea m-seriilor	— — — — —.05	Sindicatul Muncitorești, de dr. C. Racovski	— — — — —.15
Moartea bețivului	— — — — —.15	Spre țărma dreptății (poezii), de Neculuță	— — — — —.50
Fără pâine	— — — — —.10	Pușcărișul, Dezrobirea Muncii, Cântec Socialiste	— — — — —.15
Bazele socialdemocrației, de Karl Kautski	1.50	Socialismul și Clasa Muncitoare, de dr. C. Racovski	— — — — —.10
Nejobăgia, studiu economic social, de G. Dobrogeanu-Gherea	— — — — — 2.50	Discursul unui agitator	— — — — —.10
Mi a cântat cu eu 'n față de P. Bujor.	— — — — —.15	Karl Marx, schiță biografică	— — — — —.10
Religia și socialismul	— — — — —.20	Socialism și Libertate, de Jean Jaurès	— — — — —.25
Stăpânii și robii de Maxim Gorki	— — — — —.20	Patriotism și Socialdemocrație de K. Kautsky	— — — — —.30
Munca, salariat și capital de Karl Marx	— — — — —.35	Anarhism și Socialism, de C. Dobrogeanu-Gherea	— — — — —.40
Opera istorică a lui Marx de K. Kautsky	— — — — —.30	Cine a cules astă vară? de Al. Ceizmadia	— — — — —.06

Toate aceste broșuri se trimit numai în schimbul costului trimis prin mărci postale prin mandat. Comenzile se vor adresa astfel:

„Adevărul”, Budapest, VIII., Conti utca 4.